

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู และมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติทางวิทยาศาสตร์
 - 1.1 ความหมายของเจตคติ
 - 1.2 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 1.3 ลักษณะสำคัญของเจตคติ
 - 1.4 การวัดเจตคติ
 - 1.5 เครื่องมือวัดเจตคติ
 - 1.6 เจตคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์
 - 1.7 เจตคติทางวิทยาศาสตร์
 - 1.8 แนวทางในการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติทางวิทยาศาสตร์
2. วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.2 ประเภทและลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.3 อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

3. บรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม
 - 3.1 ความหมายของภูมิหลังทางครอบครัว
 - 3.2 สิ่งที่กำหนดสถานภาพทางชั้นสังคม
 - 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม

บรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติทางวิทยาศาสตร์

ความหมายของเจตคติ

"เจตคติ" มาจากภาษาอังกฤษว่า "Attitude" ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า "Aptus" แปลว่า โนม์เอียง เหมาะสม (Gordon W. Allport 1967) คำนี้ได้มีผู้ใช้คำอื่น ๆ ในความหมายเดียวกันอีก เช่น ทัศนคติ เป็นต้น

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคำว่า เจตคติดังนี้

แอล ดับบลิว เฟอร์กูสัน (Ferguson 1952 : 81) กล่าวว่า "เจตคติเป็นการแสดงออกของความเชื่อว่าอะไรถูก อะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือปฏิเสธ"

คาร์เตอร์ วี กูด (Good 1959 : 48) กล่าวว่า "เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหา หนี หรือต่อต้านบุคคล สถานะการณื บางอย่างหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียดกลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น"

จิม ซี นัลแนลลี (Nunnally 1959 : 300) กล่าวว่า "เจตคติเป็นสภาพของบุคคลที่จะตอบสนองในทางบวกหรือทางลบในระดับหนึ่งต่อวัตถุ สถานะ หรือบุคคล"

เฟรดเตอร์ค เจ แมคโดนัลด์ (McDonald 1959 : 214) ได้กล่าวไว้ว่า "เจตคติ คือ ความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง หรือ คือ ภาวะความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกในทางใดทางหนึ่ง"

เอ เอ็น ออฟเพนเฮม (Oppenheim 1966 : 105) สรุปไว้ว่า "เจตคติเป็นสภาพความพร้อม หรือแนวโน้มที่จะปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาในลักษณะเดิม เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าเดิมทั้ง"

กอร์ดอน คัมบลิว ออลพอร์ต (Allport 1967 : 2) กล่าวว่า "เจตคติ เป็นสภาพของจิตใจและประสาท เกิดจากการได้ประสบการณ์ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสภาวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น"

เออร์เนสต์ อาร์ ฮิลการ์ด (Hilgard 1968 : 480) กล่าวว่า "เจตคติ คือ พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งของ แนวความคิด หรือสภาพการณ์ใด ๆ ในการเข้าหาหรือหนีห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่เอนเอียงไปในลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งดังกล่าวนั้นอีก"

ฟิลลิป ซี ซิมบาร์โต และเอเบเบ เอเบเบเสน (Zimbardo and Ebbesen 1970 : 6) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้อย่างละเอียดว่า "เจตคติ หมายถึง ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ความชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อบุคคล กลุ่มสังคม สถานการณ์ วัตถุ หรือแนวคิด และถ้ามีสถานการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น บุคคลเพียงแต่มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นโดยไม่จำเป็นต้องร่วมมือก็ได้ชื่อว่า มีเจตคติต่อสิ่งนั้น"

แอร์รี ซี ไทรแอนดิส (Triandis 1971 : 6-7) ได้สรุปว่า "เจตคติ มีความหมายที่สำคัญอยู่ 2 ประการคือ เจตคติเป็นความพร้อมที่จะตอบและเป็นความสม่ำเสมอในการตอบสนองของบุคคลต่อบุคคลอื่น หรือต่อสภาพทางสังคม"

เบนจามิน บี วัห์ลแมน (Wohlman 1973 : 34) ได้อธิบายคำว่า "เจตคติ" ไว้ดังนี้

เจตคติ คือ สภาพความพร้อมของจิตใจที่ผ่านประสบการณ์จนเกิดการเรียนรู้แบบแน่น และผลึกตัมใหม่บุขย้ตอบสนองต่อบุคคล วัตถุ หรือแนวคิด เจเพาะสิ่งเฉพาะอย่างในลักษณะลอคคั้งหรือขัดแย้งได้ เจตคติประกอบด้วยสิ่งที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และ พฤติกรรม

ฟอร์เรสท์ ซี ชิสแมน (Chisman 1976 : 23) ได้รวบรวมความหมายของ "เจตคติ" จากนักจิตวิทยาหลายคน แล้วสรุปออกมาสั้น ๆ ว่า "เจตคติ คือ ความคงทนของการประเมินค่าทางอารมณ์และจิตใจ"

กระทรวงศึกษาธิการ (2499 : 16) ได้บัญญัติศัพท์วิชาการของคำว่า
เจตคติ ไว้ว่า "เจตคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึกของคนซึ่งเป็นอำนาจหรือแรงขับอย่างหนึ่ง
ที่แฝงอยู่ในจิตใจมนุษย์และพร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง"

กมล ลูตประเสริฐ (2516 : 146) ได้กล่าวถึงเจตคติว่า

เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ เข้าวินิจฉัยและความถนัดก็จัด
เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ แต่การวัดบุคลิกภาพที่แล้ว ๆ มาเป็น
การวัดส่วนเด่นของคน ส่วนเด่นนั้น คือ ลักษณะที่เห็นได้ชัดเจน
เป็นคุณสมบัติของคน ๆ นั้น เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีอยู่ใน
ตัวคนและความรู้สึกนี้ทำให้คนคิดนึก รู้สึกและแสดงออกเมื่อเห็น
สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทุกคนมีเจตคติต่อสิ่งที่ตนเห็น เช่น บางคนมีเจตคติ
ที่ไม่ดีต่อคนต่างตัว และไม่พอใจเมื่อเห็นการกระทำของคนต่างตัว
เท่านั้นก็จัดเป็นเจตคติ แต่ถ้าเห็นใครไม่ตีไปหมกก็เรียกว่ามีส่วน
เด่นอย่างหนึ่ง คือ มีวินัยไม่ชอบคนต่างตัว

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2518 : 112) ได้สรุปว่า "เจตคติ คือ ความพร้อมที่
จะตอบสนอง หรือแสดงความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งของ คน มโนทัศน์อื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์
ต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกหรือการตอบสนองดังกล่าวอาจเป็นไปในทางชอบ (เข้าไปหา) หรือไม่
ชอบ (หลีกเลี่ยงหรือถอยหนี)"

ประสาร ทิพย์ธารา (2520 : 92) ได้สรุปความหมายของเจตคติไว้ดังนี้
"เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดหรือบุคคลใด ทั้งที่เป็นรูปธรรม
หรือนามธรรมในทางที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ทั้งนี้เป็นผลจากการที่บุคคลได้มีความสัมพันธ์เกี่ยว
ข้องด้วย"

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และบุญธรรม กิจปรีชาบริสุทธิ์ (2521 : 148)
กล่าวถึง เจตคติว่า "เป็นกิริยาท่าทางที่แสดงออกของคนเราที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น
วัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคล การวัดเจตคติจะต้องพิจารณา กิริยาท่าทางหรือการตอบสนองหลาย
ด้าน หลายประการ รวมกันเป็นส่วนรวม"

สุณีย์ ธีรดากร (2524 : 148) ได้สรุปไว้ว่า "เจตคติเป็นสภาพทางจิตใจ
ที่เกิดจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจแสดง
ท่าทีออกมาในลักษณะที่พอใจ เห็นด้วย หรือไม่พอใจ ไม่เห็นด้วยก็ได้"

ลู่ภาพ วาดเขียน (2525 : 210) ได้อธิบายถึงเจตคติไว้ดังนี้

เจตคติเป็นขบวนการทางความคิดที่สัมพันธ์เนื่องกันในเชิง
 คักบของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งและพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรม
 เมื่อถึงโอกาสที่จะกระทำการหรือกระทำกิจกรรมนั้น ๆ ตามวัตถุ
 ประสงค์ โดยอาศัยกฎเกณฑ์จากประสบการณ์เดิม สถานการณ์ที่เผชิญ
 อยู่ในปัจจุบันและความคาดหวังที่คิดว่าน่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้และ
 เป็นไปได้ในปัจจุบันและอนาคต ทั้งในด้านเกี่ยวกับส่วนบุคคลและ
 สังคมแวดล้อม

ประภาเพ็ญ ลู่วรรณ (2526 : 3) ได้รวบรวมคำจำกัดความทั้งหลายของ
 "เจตคติ" และสรุปว่า "เจตคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อม
 ที่จะมปฏิบัติเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก"

จากแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจสรุปได้ว่า เจตคติ คือ ลู่ภาพทาง
 จิตใจของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ แล้วทำให้เกิดความพร้อมที่จะแสดง
 พฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ บุคคลต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านบวกและ
 ด้านลบ เช่น พอใจ ไม่พอใจ สนับสนุน หรือต่อต้าน เป็นต้น

องค์ประกอบของเจตคติ

วิลเลียม เจ แมคไกวร์ (McGuire 1969 : 155-156) กล่าวถึง เจตคติ
 ว่ามีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง
 ความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด การตอบสนอง
 การรับรู้ และการวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดเจตคติและสามารถบอกได้ว่า
 สนใจหรือไม่สนใจ ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็น
 ลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่จะคล้อยตามความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึก
 ที่ดีต่อสิ่งนั้น เจตคติจะแสดงออกในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรัก ความโกรธ
 ความเกลียดชัง ความพอใจ หรือไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของ เจตคติ

ซัม ซี นัมแนลลี (Nunnally 1959 : 312) สรุปลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลเพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่าถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะอันจำกัด
3. เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็ได้สะสมประสบการณ์ การรับรู้ และผ่านการเรียนรู้มาเป็นอันมาก อย่างไรก็ตามเจตคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

นอกจากนี้ มาร์วิน ซี ชอร์ และแจ็ก เอ็ม ไรท์ (Shaw and Wright 1967 : 6-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นผลจากการที่บุคคลประเมินผลจากสิ่งเร้าแล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยจะครอบคลุมช่วงของเจตคติในด้านบวกไปจนถึงด้านลบ
3. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีมาตั้งแต่กำเนิดหรือเป็นผลมาจากการพัฒนาการจากส่วนประกอบของร่างกายและวุฒิภาวะ
4. เจตคติขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่คงที่และเปลี่ยนแปลงได้มาก

เจตคติเกิดได้ 2 แบบคือ

1. เจตคติทางบวก (Positive) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ หรืออยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

2. เจตคติทางลบ (Negative) เป็นความทรงจำที่จะตอบเผลอในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง หรือต้องการหนีให้ห่างสิ่งนั้น

เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไพบูลย์ อันทรรวิธา (2519 : 49) กล่าวถึง เจตคติที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งว่า อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. บุคคลเปลี่ยนแปลงเจตคติได้โดยอาศัยแรงจูงใจ
2. บุคคลเปลี่ยนแปลงเจตคติได้โดยอาศัยเทคนิคและวิธีการอันเหมาะสม
3. บุคคลเปลี่ยนแปลงเจตคติได้โดยอาศัยการกระทำและการปฏิบัติจริง
4. บุคคลเปลี่ยนแปลงเจตคติได้โดยอาศัยหลักการแห่งเหตุผล

นอกจากนี้ สุนิย์ ธีระดากร (2524 : 135) ได้กล่าวถึงวิธีการเปลี่ยนเจตคติของบุคคล พอจะสรุปได้ดังนี้

1. เปลี่ยนส่วนประกอบทางพุทธิปัญญา หรือความรู้ ความเข้าใจ
2. โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้
3. โดยอาศัยอิทธิพลของกลุ่ม

การวัดเจตคติ

เนื่องจากเราให้ความหมายของคำว่า เจตคติ ว่าเป็นความพร้อมในจิตใจของบุคคลในการยอมรับ การคัดค้าน การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ตลอดจนการชอบหรือไม่ชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ดังนั้น ถ้าเราต้องการทราบว่า ใครสักคนหนึ่ง หรือคนกลุ่มหนึ่ง มีเจตคติต่อสิ่งใดสักอย่างหนึ่งหรือไม่และอย่างไร เราจะทำเช่นไร คำตอบก็มีหลายวิธี ซึ่งได้มีผู้ทำการทดลองและเสนอรูปแบบต่าง ๆ ไว้หลายวิธี พอสรุปได้ดังนี้ (Allen E. Edwards 1957 : 3-16)

1. โดยการสัมภาษณ์ หรือซักถามโดยตรง

วิธีนี้เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมาที่ผู้ถูกถามจะได้อธิบายถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียคือ ผู้ถามอาจจะได้คำตอบที่จริงใจจากผู้ตอบ หรือผู้ตอบอาจบิดเบือนคำตอบเพราะอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแล้ง

ความคิดเห็น วิธีแก้ที่ลู่ลัดก็คือ ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ตอบรู้สึกเป็นอิสระและต้องให้ผู้ตอบ
แน่ใจว่าคำตอบของเขาจะเป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อสถานภาพของเขา

2. โดยการสังเกตพฤติกรรม

มีผู้เสนอว่าถ้าต้องการทราบความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลใดก็ตามที่มี
ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ให้สังเกตพฤติกรรมของเขาต่อสิ่งนั้น แต่วิธีนี้ก็เป็นที่โต้แย้งกันมากกว่าพฤติกรรม
ของคนไม่อาจแสดงถึงเจตคติต่อสิ่งใดได้ ทั้งนี้เพราะคนเราอาจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาทั้ง ๆ
ที่ภายในใจของเขาอาจไม่อยากทำสิ่งนั้นก็ได้

3. โดยการสร้างข้อความที่เป็นข้อคิดเห็นต่อสิ่งเราที่เราต้องการวัดเจตคติ

วิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดให้ผู้บุคคลแสดงเจตคติต่อสิ่งใดก็ตามโดยให้เขาตอบใน
เชิงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ การวัดเจตคติวิธีนี้จะออกมาในรูปของแบบวัด
เจตคติหรือเครื่องมือวัดเจตคติ

บุญธรรม กิจปรีชาปรีสุทธิ์ (2524 : 178) สรุปหลักการที่ควรคำนึงถึงใน
การสร้างข้อความวัดเจตคติไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นข้อความที่โต้แย้งได้และแสดงออกในลักษณะที่เป็นความเห็นฉะ
ข้อเท็จจริง
2. ต้องเกี่ยวข้องกับความผันแปรของเจตคติในหัวข้อเรื่องเดียวกัน
3. ต้องมีความหมายที่ลุ่มลึกและชี้ให้เห็นเจตคติอย่างเด่นชัดเพียงประกำเห็นเดียว
4. เป็นข้อความที่ง่าย ชัดเจน ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ควรเขียนเป็นเอกถกประโยค
5. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและชัดเจน ไม่ควรใช้ศัพท์เทคนิคทางวิชาการ
6. ข้อความควรละสั้น ไม่ควรใช้คำมากกว่า 20 คำในแต่ละประโยค
7. แต่ละข้อความต้องมีความคิด หรือใจความเดียว
8. ต้องระมัดระวังในการใช้คำคุณศัพท์หรือกริยาวิเศษณ์ เช่น ทั้งหมด เสมอ ๆ

ไม่เลย ไม่เคย เป็นครั้งคราว

9. ไม่ควรใช้ประโยคปฏิเสธ โดยเฉพาะประโยคปฏิเสธเชิงซ้อน ห้ามใช้

เด็ดขาด

เครื่องมือวัดเจตคติ

ในการสร้างเครื่องมือวัดเจตคตินั้น จะมีการสร้างมาตราส่วนประเมินค่าวัดเจตคติออกมาเป็นตัวเลขต่าง ๆ กันหลายแบบ แต่ที่แพร่หลายและนิยมใช้กันในปัจจุบัน ได้แก่ การสร้างมาตราวัดเจตคติตามวิธีของเรอร์สัน และการสร้างมาตราวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ท

การสร้างมาตราวัดเจตคติตามวิธีของเรอร์สัน (Thurston Type scales)

เชิดศักดิ์ โขवासินธุ์ (2522 : 98-103) ได้กล่าวถึงการสร้างมาตราวัดเจตคติตามวิธีของเรอร์สัน ว่ามีหลักเกณฑ์ในการสร้างพอสรุปได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อความที่ต้องการวัดเจตคติให้มากพอ โดยให้ครอบคลุมมาตราวัดเจตคติที่ต้องการวัดจากด้านที่ยอมรับมากที่สุดจนถึงด้านที่ไม่ยอมรับมากที่สุด
2. นำข้อความที่รวบรวมไว้นั้นไปให้ผู้ตัดสินซึ่งมีความรู้ความสามารถในการวัดเจตคติ ประมาณ 50 - 300 คน เป็นผู้กำหนดน้ำหนักของข้อความว่าจะอยู่ตำแหน่งใดในมาตราวัดเจตคตินั้น โดยจัดแบ่งข้อความออกเป็น 11 พวก จากกลุ่มข้อความที่ล้นับล้นุนที่ล้นจนถึงต่อด้านที่ล้น ดั่งนี้

ล้นับล้นุนที่ล้น	.	ก	.	ข	.	ค	.	ง	.	จ	.	ฉ	.	ช	.	ฌ	.	ฎ	.	ฏ	.	ต่อด้านที่ล้น		
		0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11

เป็นกลาง

3. นำผลการตัดสินทั้งหมดมาแจกนับว่า ข้อความหนึ่ง ๆ จะถูกจัดอยู่ในพวกใด ที่ครั้ง แล้วคำนวณหามาตราส่วน (Scals Value) ของข้อความแต่ละข้อ คือ หาว่าคะแนนมัธยฐาน (Median) จะตกอยู่ในช่องใดใน 11 ช่อง เมื่อหามาตราส่วนของทุกข้อความเสร็จแล้วก็เลือกข้อความ โดยการหาค่าควอไทล์ (Quartile) แล้วเลือกข้อความที่มีค่าควอไทล์น้อยประมาณ 20 - 30 ข้อความมาใช้เป็นแบบวัดเจตคติ

คะแนนเจตคติของผู้ตอบแต่ละคน คือ คะแนนมาตรฐานของมาตราส่วนของทุกข้อความที่ผู้ตอบตอบเห็นด้วย

แคลร์ เซลทิส และคณะ (Selltiz and Others 1966 : 313) ได้กล่าวถึง ข้อบกพร่องของแบบวัดเจตคติแบบของเทอร์สโตมไว้ว่า เป็นแบบวัดเจตคติที่มีความยุ่งยากในการสร้างมาก อีกทั้งเจตคติของผู้ตัดสินเองก็มักจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินด้วย

การสร้างมาตราวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert-Type Scale)

เชคคักดี โฆวาสินจ์ (2522 : 102-108) ได้กล่าวถึงการสร้างมาตราวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ท ว่ามีหลักเกณฑ์ในการสร้างพอสรุปได้ดังนี้

1. รวบรวมข้อความที่ต้องการวัดเจตคติโดยหลีกเลี่ยงข้อความที่มีความกำกวมหรือมีความหมายเป็นล่องนัย
2. ตรวจสอบข้อความที่รวบรวมได้ เพื่อดูความเหมาะสมและรัดกุมของข้อความ
3. นำไปทดลองใช้โดยกำหนดน้ำหนักในการตอบตัวเลือกต่าง ๆ แต่ละข้อความวิธีที่นิยมมาก คือ วิธีที่นำข้อความที่จะใช้วัดเจตคติไปให้ผู้ตอบลงความเห็นว่ามีความรู้สึกต่อข้อความนั้นอย่างไรบ้าง คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5, 4, 3, 2 หรือ 1 ตามลำดับในกรณีที่มีเจตคติทางบวก และให้คะแนน 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ตามลำดับในกรณีที่มีเจตคติทางลบ
4. นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์ข้อกระทง (Item Analysis) เพื่อหาอำนาจจำแนก แล้วคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้ใช้เป็นแบบวัดเจตคติต่อไป

คะแนนเจตคติของผู้ตอบแต่ละคน คือ ผลรวมของคะแนนทุกข้อ ผู้ที่มีเจตคติที่ไม่ดี ก็ควรจะได้อะไรในแต่ละข้อซึ่งทำให้คะแนนรวมต่ำไปด้วย ส่วนผู้ที่มีเจตคติที่ดีก็ควรจะได้อะไรสูงในแต่ละข้อ ซึ่งจะทำให้คะแนนรวมสูงไปด้วย

แคลร์ เซลทิส และคณะ (Selltiz and Others 1966 : 314) ได้ชี้ให้เห็นข้อดีของแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ทที่ดีกว่าของเทอร์สโตม คือ ลิเคิร์ทใช้จำนวนข้อมากกว่า จึงทำให้ครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง อีกทั้งการสร้างก็ง่ายกว่าของเทอร์สโตม แต่ยังมีข้อบกพร่องที่คล้ายกับของเทอร์สโตม คือ ถ้าผู้ตอบสองคนได้คะแนนเท่ากัน เขาอาจตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในข้อเดียวกันหรือต่างกันก็ได้ และต่างระดับกันด้วยก็ได้ แต่เมื่อรวมคะแนนแล้วได้คะแนนเท่ากันและถือว่าทั้งสองคนมีเจตคติอยู่ในระดับเดียวกันทั้ง ๆ ที่ตอบแต่ละข้อไม่เหมือนกัน

ในการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ วิลเลียม เอ สก็อตต์ (Scott 1968 : 206-210) ได้เสนอข้อคิดไว้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างเครื่องมือวัดเจตคติจำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะของเจตคติดังนี้คือ

1. ทิศทางของเจตคติ (Direction) เจตคติแสดงออกได้ 2 ทิศทางคือ

1.1 เจตคติเชิงนิมมาน หรือ เจตคติทางบวก (Positive) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในทางชอบ พึงพอใจ คล้อยตาม หรือเห็นด้วย ทำให้บุคคลแสดงออกหรือปฏิบัติ ในทางที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ

1.2 เจตคติเชิงนิเสธ หรือเจตคติทางลบ (Negative) เป็นความโน้มเอียงของอารมณ์ในลักษณะไม่พึงพอใจ เกือบ หรือต่อต้าน ไม่เห็นด้วย ทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่ายหนีให้ห่างจากวัตถุนั้น หรือสภาพการณ์นั้น ๆ

2. ระดับของเจตคติ (Magnitude) หมายถึง การที่บุคคลแสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นอาจมีความรู้สึกเพียงผิวเผิน เล็กน้อย หรือลุ่มลึก เจตคติระดับผิวเผินจะไม่มี ความคงที่ เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ส่วนเจตคติระดับลุ่มลึกจะคงทนถาวร และเปลี่ยนแปลงยาก

3. ความเข้มของเจตคติ (Intensity) หมายถึง ปริมาณของความรู้สึก หรือความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะปรากฏในรูปของความรู้สึกต่อสิ่งนั้นมากหรือน้อยเพียงใด

กล่าวโดยสรุป คือ การสร้างเครื่องมือวัดเจตคตินั้น จะต้องสร้างให้สามารถวัดได้ครอบคลุมว่า บุคคลมีเจตคติในทิศทางใด ทางบวก หรือทางลบ มีระดับเจตคติมั่นคง ผิวเผิน หรือลุ่มลึกเพียงใด และมีความเข้มของเจตคติมากน้อยเพียงใดด้วย

เจตคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

พี แอล การ์ดเนอร์ (Gardner 1975 : 1-41) กล่าวถึง เจตคติเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ว่ามี 2 ความหมาย คือ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Attitude) และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ (Attitude Towards Science)

เจตคติทั้งสองประการนี้จะเกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กันในส่วนบุคคล เมื่อเขาได้เรียนรู้วิทยาคำลัศร์ แต่เป็นการแสดงออกของเจตคติที่แตกต่างกัน เจตคติทางวิทยาคำลัศร์อยู่ในลักษณะของความรู้ ความเชื่อในหลักการนำเอาไปใช้ ส่วนเจตคติต่อวิทยาคำลัศร์อยู่ในลักษณะของความรู้สึก ความชอบ ไม่ชอบ ความนิยมของบุคคลที่มีต่อวิทยาคำลัศร์ ซึ่งจะได้กล่าวแยกถึงโดยละเอียดดังต่อไปนี้

เจตคติทางวิทยาคำลัศร์

นักการศึกษาวิทยาคำลัศร์หลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติทางวิทยาคำลัศร์ไว้ดังนี้

โอดิส คัลลิว คาล์ดเวลล์ และเฟรานซิส ซี เคอร์ทิส (Caldwell and Curtis 1952 : 60) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีเจตคติทางวิทยาคำลัศร์ไว้ดังนี้

1. มีความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวคล้อม
2. มีความเชื่อว่าไม่มีสิ่งใดจะเกิดขึ้นโดยไม่มีสาเหตุและสิ่งที่สับสนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้โดยสาเหตุของธรรมชาติ
3. ไม่เต็มใจที่จะยอมรับสิ่งใดว่าเป็นความจริง ถ้ายังไม่ได้มีการพิสูจน์ที่เพียงพอ
4. ไม่เชื่อถือโชคกลางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
5. มีความเชื่อว่า ความจริงไม่มีวันเปลี่ยนแปลง แต่ความคิดที่ว่าสิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องจริงนั้น เปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องขึ้นได้ ถ้าได้รับความรู้เพิ่มขึ้น
6. ไม่ทำการทดลองหรือทำนายใด ๆ โดยขาดความระมัดระวัง
7. มีความระมัดระวังและละเอียดลออในการสังเกต
8. พิจารณาหลักฐานต่าง ๆ ให้เพียงพอก่อนที่จะสรุปสิ่งใด
9. ไม่สรุปผลจากการสังเกตเพียงครั้ง สองครั้ง แต่ต้องทำซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง จนแน่ใจเสียก่อนถึงจะสรุปผล
10. พิจารณาที่จะทำการสังเกต หรือทดลองด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะยอมรับผลงานของผู้อื่น

11. เต็มใจที่จะเปลี่ยนความคิดหรือข้อสรุป ถ้ามีหลักฐานแสดงว่า ความคิดหรือข้อสรุปเดิมนั้นผิด

12. ยอมรับนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น

13. ไม่ยอมให้ความชอบหรือไม่ชอบส่วนตัวมาอิทธิพลเหนือการตัดสินใจใด ๆ

เอช เอน ซอนเดอร์ (Saunders 1955 : 11-12) กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. มีระเบียบในการดำรงชีวิต
2. รู้จักสังเกต
3. ไม่ลำเอียงในการทดลอง ต้องตอบให้ตรงกับความเป็นจริง
4. ระมัดระวังความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และรู้วิธีที่จะป้องกัน
5. รู้จักเลือกข่าวลือที่ได้รับ
6. มีจิตใจที่กว้างขวาง
7. มีความพร้อมที่จะหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
8. มีความเต็มใจที่จะทดสอบความจริง
9. ไม่สรุปอะไรจนกว่าจะมีหลักฐาน ข้อเท็จจริงเพียงพอ
10. มีทักษะในการตั้งสมมติฐาน

พอล ซี ไคเคอร์รี่ (Diederich 1969 : 23-24) ได้บรรยายถึงองค์ประกอบของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไว้อย่างละเอียด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. มีความสงสัย และไม่เชื่อในสิ่งต่าง ๆ ในทันที
2. มีความเชื่อว่า จะต้องมีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้
3. มีความต้องการที่จะพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ โดยการทดลอง
4. มีความหนักแน่นมั่นคง
5. พอใจในสิ่งใหม่ ๆ
6. มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น
7. มีความถ่อมตัว

8. เชื่อสัจต่อบทความจริง
9. ฝใจเป็นกลาง
10. ไม่เชื่อในโชคกลางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
11. ชอบการบรรยายทางวิทยาศาสตร์
12. บรรณาที่ละให้ความรู้ที่มีอยู่สมบูรณ์ขึ้น
13. ไม่ตัดสินใจสิ่งใดรวดเร็วเกินไป
14. สามารถแยกความแตกต่างระหว่างสมมติฐานกับคำตอบของปัญหาได้
15. สามารถเข้าใจในข้อตกลงต่าง ๆ
16. ตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดเป็นปัจจัยสำคัญขั้นพื้นฐานและสิ่งใดเป็นความสำคัญทั่วไป
17. ยอมรับเกี่ยวกับโครงสร้างของทฤษฎี
18. ยอมรับเทคนิคการวิเคราะห์ และนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์
19. ยอมรับหลักการของความน่าจะเป็นคือ ยอมรับว่าวิชาสถิติสำคัญต่องานทางวิทยาศาสตร์
20. ยอมรับข้อสรุปที่มีเหตุผล

วิกเตอร์ วาย บิลเลย์ และบอรัค เอ ซาคาริแอดส์ (Billeh and Zakhariades 1975 : 156) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมของผู้มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไว้ดังต่อไปนี้

1. มีเหตุผล
 - 1.1 เชื่อถือในคุณค่าของเหตุผล
 - 1.2 มีแนวโน้มที่จะทดลองความเชื่อเก่า ๆ
 - 1.3 แลวงหาล่าเหตุของปรากฏการณ์ธรรมชาติและความสัมพันธ์ของล่าเหตุนั้นกับผลที่เกิดขึ้น
 - 1.4 ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์ที่มีเหตุผล
 - 1.5 ทำทาบให้มีผลการพิสูจน์ตามเหตุผล และข้อเท็จจริง

2. อยากรู้อยากเห็น
 - 2.1 มีความต้องการที่จะเข้าใจในสถานการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งอธิบายได้ด้วยความรู้ที่มีอยู่
 - 2.2 มีความต้องการที่จะถามว่า "ทำไม" และ "อย่างไร" ต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ
 - 2.3 มีความต้องการที่จะหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
3. ใฝ่ใจกว้าง
 - 3.1 ใฝ่ใจที่จะทบทวนหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อสรุป
 - 3.2 มีความปรารถนาที่จะรับรู้ความคิดเห็นใหม่ ๆ
 - 3.3 ยอมรับความคิดเห็น หรือวิธีการแปลก ๆ
4. ไม่เชื่อในโชคกลางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ไม่ยอมรับความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่อธิบายตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้
5. มีความซื่อสัตย์และใจเป็นกลาง
 - 5.1 สังเกตและบันทึกผลต่าง ๆ โดยปราศจากความลำเอียง หรืออคติ
 - 5.2 จะไม่นำภาพลักษณ์ หรือเศรษฐกิจ และการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับการตีความหมายของผลต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์
6. พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ
 - 6.1 ไม่ใฝ่ใจที่จะสรุปผลก่อนที่จะมีหลักฐานเพียงพอ
 - 6.2 ไม่ใฝ่ใจที่จะยอมรับความจริงต่าง ๆ เมื่อไม่มีข้อสนับสนุนมาพิสูจน์ให้เห็นจริง
 - 6.3 หลีกเลี่ยงการสรุป และการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว

เอ็ดวาร์ด วิกเตอร์ (Victor 1980 : 17) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มี
เจตคติทางวิทยาศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. อากรู้ยากเห็น
2. พยายามหาหลักฐานต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้
3. มีใจกว้าง
4. มีความหนักแน่น
5. ไม่ตัดสินใจด้วยอารมณ์
6. ไม่ลงสรุปเมื่อยังมีหลักฐานไม่เพียงพอ
7. เคารพในความคิดเห็นของคนอื่น
8. ไม่ตัดสินใจเรื่องใด ๆ เมื่อยังมีหลักฐานไม่เพียงพอ
9. ไม่เชื่อคำพูดที่ยังไม่มีข้อพิสูจน์
10. ไม่เชื่อโศกกลาง
11. ยึดถือความจริง
12. เต็มใจที่จะตอบข้อซักถามของคนอื่น
13. เต็มใจที่จะเปลี่ยนความเชื่อ เมื่อมีหลักฐานใหม่
14. ยินดีให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ

พิทักษ์ รัชพลเดช (2513 : 27-28) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีเจตคติ
ทางวิทยาศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อม
2. เชื่อว่า ผลต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้ก็เพราะเหตุ
3. เป็นคนยอมรับความจริงใหม่ ๆ
4. ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล
5. ไม่เชื่อโศกกลาง หรือคำทำนายที่ไม่มีเหตุผล
6. พร้อมจะเปลี่ยนแปลงความเชื่อเมื่อได้พบหลักฐานใหม่
7. พร้อมที่จะยอมรับความจริง เมื่อมีการพิสูจน์ที่เชื่อถือได้

8. บอกรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
9. เป็นผู้มีความซื่อตรง อุดมคติ บุติธรรมและละเอียดลออ

นิตา ละเพ็ชรชัย (2520 : 7) ได้กล่าวถึง เจตคติทางวิชาคำาสตร์

ไว้ดังนี้

เจตคติทางวิชาคำาสตร์ หมายถึง ความคิดที่จะหาหลักฐานมา ประกอบการพิจารณาว่ากล่าวอ้าง การที่จะตัดสินเรื่องใด ๆ ควรจะมีหลักฐานหนักแน่นพอ การไปคำอธิบายที่มีเหตุผล ความสนใจในตัวเลข ประกอบยิ่งกว่าที่จะกล่าวอย่างเลื่อนลอย เปลี่ยนความคิดเมื่อได้ข้อมูล ที่มีเหตุผลถูกต้องกว่า มีความบากบั่นในการทำงาน ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น บอกรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน บอกรับข้อผิดพลาด มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน

มังกร ทองสุยดี (2522 : 23-24) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่มีเจตคติทางวิชาคำาสตร์ ไว้ดังนี้

1. เป็นคนมีเหตุผล ไม่งมงาย
2. ไม่เชื่อถือโชคกลาง หรือเชื่อในสิ่งที่ยังไม่มีการพิสูจน์
3. เชื่อว่า ปรัชญาการดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุที่สามารถอธิบายได้
4. อยากรู้ อยากรูเห็น อยากรูฟัง และชอบคิดค้น
5. รู้จักวิพากษ์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
6. มีการสังเกตอย่างรอบคอบ
7. รู้จักจดบันทึกอย่างละเอียด
8. มีแผนการทำงานอยู่ตลอดเวลา
9. มีใจกว้างขวาง บอกรับความคิดเห็นของผู้อื่น
10. ไม่ด่วนตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ จนกว่าจะได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ
11. มีความรับผิดชอบสูง
12. เปลี่ยนแนวความคิดของตนได้ เมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า
13. ทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร และรู้จักเสียสละ

2. มีความอยากรู้อยากเห็น

- 2.1 พยายามเล่าหาความรู้ใหม่ ๆ
- 2.2 ตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม
- 2.3 ช่างซัก ช่างถาม ช่างอ่าน เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 2.4 ให้ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญในชีวิตประจำวัน

3. มีใจกว้าง

- 3.1 บอกรับการวิพากษ์วิจารณ์ และยินดีให้มีการพิสูจน์ตามเหตุผลและข้อเท็จจริง
- 3.2 เต็มใจที่จะรับรู้ความคิดเห็นใหม่ ๆ
- 3.3 เต็มใจที่จะเผยแพร่ความรู้ และความคิดเห็นแก่ผู้อื่น
- 3.4 บอกรับข้อจำกัดของความรู้ที่ค้นพบในปัจจุบัน

4. มีความซื่อสัตย์ และมีใจเป็นกลาง

- 4.1 สังเกตและบันทึกผลต่าง ๆ โดยปราศจากความลำเอียง หรืออคติ
- 4.2 ไม่นำลำเอียงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองมาเกี่ยวข้องกับการตีความหมายผลงานต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์
- 4.3 ไม่ยอมให้ความรู้สึกส่วนตัวมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจใด ๆ
- 4.4 มีความมั่นคง หนักแน่น ต่อผลที่ได้จากการพิสูจน์
- 4.5 เป็นผู้ซื่อตรง อดทน บุติธรรม และละเอียดรอบคอบ

5. มีความเพียรพยายาม

- 5.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างสมบูรณ์
- 5.2 ไม่ท้อถอย เมื่อการทดลองมีอุปสรรค หรือล้มเหลว
- 5.3 มีความตั้งใจแน่วแน่ต่อการเล่าแสวงหาความรู้

6. มีความละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจ

6.1 ใช้วิจารณญาณก่อนที่จะตัดสินใจใด ๆ

6.2 ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ก่อนที่จะมีการพิสูจน์ว่าเชื่อถือได้

6.3 หลีกเลี่ยงการตัดสินใจและการสรุปที่รวดเร็วเกินไป

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 11-14) ได้กล่าวถึง เจตคติทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Attitude) ซึ่งสามารถพิจารณาจากลักษณะบ่งชี้หรือพฤติกรรมตามแนวการประเมินผลจิตพิสัยในวิชาวิทยาศาสตร์ และคุณลักษณะที่ต้องการให้ครูปลูกฝังกับนักเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ ดังนี้

คุณลักษณะ	ลักษณะบ่งชี้/พฤติกรรม
1. ความอยากรู้อยากเห็น	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเชื่อว่าการทดลองค้นคว้าจะทำให้ค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้ - มีความใฝ่ใจ และพอใจใคร่จะสืบเสาะแสวงหาความรู้ในสถานการณ์และปัญหาใหม่ ๆ อยู่เสมอ - มีความกระตือรือร้นต่อกิจกรรม และเรื่องต่าง ๆ - ชอบทดลองค้นคว้า - ชอบสนทนา ซักถาม พัง อ่าน เพื่อให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม
2. ความรับผิดชอบและความเพียรพยายาม	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย - เห็นคุณค่าของความรับผิดชอบ และความเพียรพยายามว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ - ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย - ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ตามกำหนด และตรงต่อเวลา

คุณลักษณะ	ลักษณะบ่งชี้/พฤติกรรม
3. ความมีเหตุผล	<ul style="list-style-type: none"> - ป้องกันไม่ให้เกิดผลเสียต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมจากงานของตน - ทำงานเต็มความสามารถ - ต่าเนินการแก้ปัญหาจนกว่าจะได้รับคำตอบ - ไม่ทอดทิ้งเมื่อมีอุปสรรค หรือล้มเหลวในการทำงาน - มีความอดทนแม้การดำเนินการแก้ปัญหาจะยุ่งยากและใช้เวลาดูแล - ยอมรับในคำอธิบายเมื่อมีหลักฐานหรือข้อมูลมาสนับสนุนอย่างเพียงพอ - เห็นคุณค่าในการใช้เหตุผลในเรื่องต่าง ๆ - ไม่เชื่อโง่กลาง หรือศัพทนามที่ไม่สามารถอธิบายตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ แต่จะพยายามอธิบายสิ่งต่าง ๆ ในแง่เหตุ และผล - อธิบาย หรือแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล - หาความสัมพันธ์ของเหตุและผลที่เกิดขึ้น - ตรวจสอบความถูกต้องหรือความล้มเหลวของแนวคิดต่าง ๆ กับแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ - เล่าและแสวงหาหลักฐาน ข้อมูลจากการสังเกต หรือการทดลองเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านคำอธิบาย - รวบรวมข้อมูลอย่างเพียงพอเสมอก่อนจะลงสรุปเรื่องราวต่าง ๆ
4. ความมีระเบียบและรอบคอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับว่าความมีระเบียบและรอบคอบมีประโยชน์ - เห็นคุณค่าของความมีระเบียบและรอบคอบ - นำวิธีการหลาย ๆ วิธีมาตรวจสอบผล หรือวิธีการทดลอง

คุณลักษณะ	ลักษณะบ่งชี้/พฤติกรรม
5. ความซื่อสัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - มีการไต่ถามหาข้อเท็จจริง ไตร่ตรอง พิจารณาวิเคราะห์ - มีความละเอียดถี่ถ้วนในการทำงาน - วางแผนการทำงาน และจัดระบบการทำงาน - ตรวจสอบความเรียบร้อย หรือคุณภาพของเครื่องมือ ก่อนทำการทดลอง - ทำงานอย่างมีระเบียบเรียบร้อย - ยืนยัน ยกย่องบุคคลที่เล่นความจริง ถึงแม้จะเป็นผลที่แตกต่างจากผู้อื่น - เห็นคุณค่าของการเล่นข้อมูลตามความเป็นจริง - บันทึกผลหรือข้อมูลตามความเป็นจริง และไม่เอาความคิดเห็นของตนไปเกี่ยวข้อง - ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นว่าเป็นผลงานของตน
6. ความใจกว้าง	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ ข้อโต้แย้ง หรือข้อคิดเห็น ที่มีเหตุผลของผู้อื่น - ไม่ยึดมั่นในความคิดของตน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง - รับฟังความคิดเห็นที่ตัวเองยังไม่เข้าใจและพร้อมที่จะทำความเข้าใจ - ยอมรับพิจารณาข้อมูล หรือความคิดที่ยังสรุปแน่นอนไม่ได้ และพร้อมที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติม

จากการที่ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และคุณลักษณะของผู้ที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ พอจะกล่าวโดยสรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ได้ดังนี้

1. มีเหตุผล
2. ออยากรู้อยากเห็น
3. มีใจกว้าง
4. ซื่อสัตย์และมีใจเป็นกลาง
5. มีความเพียรพยายาม
6. มีการพิจารณารอบคอบก่อนตัดสินใจ

แนวทางในการพัฒนา เจตคติทาง วิชาคำศัพท์

คณะกรรมการพัฒนาการสอน และผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิชาคำศัพท์ (2525 : 57-58) ได้กล่าวถึง แนวทางในการพัฒนาเจตคติทาง วิชาคำศัพท์ สรุปได้ว่าการที่จะให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ถูกต้องทาง วิชาคำศัพท์ตามอุดมการณ์ของหลักสูตร วิชาคำศัพท์นั้น ครูวิชาคำศัพท์มีหน้าที่โดยตรงในการปลูกฝัง เจตคติทาง วิชาคำศัพท์ให้กับนักเรียน สำหรับแนวทางในการพัฒนา เจตคติทาง วิชาคำศัพท์ให้กับนักเรียน มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยเน้นวิธีการ เรียนรู้จากการทดลองให้นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการทาง วิชาคำศัพท์
2. มอบหมายให้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะการทดลอง ควรให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกการรับผิดชอบ
3. การใช้คำตามหรือการสร้างสถานการณ์ เป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียน สามารถสร้างเจตคติทาง วิชาคำศัพท์ได้ดี
4. ในขณะที่สอนควรใช้หลักจิตวิทยาการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเร้าใจให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น
5. ในการสอนแต่ละครั้ง ควรสอดแทรกลักษณะของเจตคติตามความเหมาะสมของ เนื้อหาบทเรียน และวัยของนักเรียน

6. นำตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันให้นักเรียนช่วยกันคิดแก้ปัญหาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
7. เล่นออกแบบอย่างของผู้มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักเรียนอาจศึกษาหรือเลียนแบบได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติทางวิทยาศาสตร์

จอห์น เคนเนท วอลเตอร์ (Walter 1966 : 994A-995-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ทั่วไปของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการต่างกัน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 8 จำนวน 112 คน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองกลุ่มละ 56 คน กลุ่มควบคุมให้เรียนด้วยวิธีบรรยาย และเล่า มีส่วนร่วมในการทดลอง และทำการบ้านที่ครูกำหนดให้ ส่วนกลุ่มทดลองให้เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งวิธีนี้มีเพียงคำแนะนำในเอกสารที่ครูแจกให้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ในด้านมีเหตุผล ไม่เชื่อถือโชคกลาง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกลสันน์ ดับบลิว เมอร์ฟี (Murphy 1968 : 148-162) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ระหว่างผู้ที่เรียนการทดลองชีววิทยา โดยวิธีสอนแบบเน้นเนื้อหาและวิธีสอนแบบเน้นกระบวนการ ตัวอย่างประชากรได้แก่ นักศึกษาปีที่ 1 ของสถาบันอาชีวศึกษาริมมอนต์ ซึ่งเรียนวิชาชีววิทยา จำนวน 121 คน ทำการทดลองโดยแบ่งตัวอย่างประชากรเป็นกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมจะเรียนการทดลองชีววิทยาโดยการสอนแบบเน้นเนื้อหา กลุ่มทดลองจะเรียนการทดลองชีววิทยาโดยการสอนแบบเน้นกระบวนการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โรมัล เอล โบกัท (Bogut 1975 : 5981-A) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบมีแบบแผน และการเรียนแบบไม่มีแบบแผนที่มีต่อความใจกว้างซึ่งเป็นองค์ประกอบของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักศึกษาครูปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยอินเดียนา จำนวน

20 คน ทำการทดลองโดยแบ่งตัวอย่างประชากรเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งจะเรียนโดยการสอนแบบมีแบบแผน อีกกลุ่มหนึ่งจะเรียนแบบไม่มีแบบแผนทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ความมีใจกว้างของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน ผู้ที่ใจกว้างเมื่อเรียนแบบไม่มีแบบแผน ยังคงใจกว้างอยู่ และเมื่อเรียนแบบมีแบบแผนจะมีใจกว้างน้อยลง ขณะที่คนใจแคบเมื่อเรียนแบบมีแบบแผนและไม่มีแบบแผน จะมีใจกว้างมากขึ้น

บิลเลห์ วาย บิลเลย์ และซอรัจ เอ ซาซารีเอตส์ (Billeh and Zakhariades 1975 : 155-156) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาคำสตร์ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัย และครูวิทยาคำสตร์ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางวิทยาคำสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาคำสตร์ระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยสร้างแบบวัดเจตคติทางวิทยาคำสตร์ตามวิธีของเธอร์สโตน (Thurstone) โดยสร้างข้อความเชิงนิมิต และเชิงนิเสธ จำนวน 87 ข้อ และให้ผู้ตัดสิน 46 คน ตัดสิน ซึ่งเลือกจากคำสตราจารย์ทางชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ และวิทยาคำสตร์ทางเกษตรของมหาวิทยาลัยเบรุต ได้ข้อความจำนวน 46 ข้อความ ไปทำการทดลองใช้เพื่อหาความยากง่ายและอำนาจจำแนก ในที่สุดได้แบบวัดเจตคติทางวิทยาคำสตร์ ซึ่งมีจำนวน 36 ข้อความ นำไปใช้กับนักเรียนมัธยมในไซปรัส 349 คน ครูวิทยาคำสตร์ 31 คน และนักศึกษาริชาเอกเคมีและชีววิทยา จำนวน 121 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยและครูวิทยาคำสตร์มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนมัธยมศึกษามีเจตคติทางวิทยาคำสตร์แตกต่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเจตคติทางวิทยาคำสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาคำสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มารี แทคคินนอน โกเกอร์ (Gieger 1975 : 5950) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางวิทยาคำสตร์ เจตคติต่อวิชาวิทยาคำสตร์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยในมิสซิสซิปปี จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติทางวิทยาคำสตร์ แบบสอบถามเจตคติต่อการสอนวิทยาคำสตร์ และแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาคำสตร์มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อวิชาวิทยาคำสตร์ และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คอปท ฮอเรซ ลูคัส (Lucus 1975 : 6530A-6531A) ได้ทำการวิจัย

เกี่ยวกับอิทธิพลของ โปรแกรมการสอนที่ศูนย์วิทยาศาสตร์เฟิร์นแบงก์ ที่มีต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมในโปรแกรมการเรียนวิชาอุตสาหกรรมวิทยา ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์เฟิร์นแบงก์ว่ามีอิทธิพลต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหรือไม่ นอกจากโปรแกรมการเข้าร่วมเรียนแล้วยังศึกษาปัจจัยอื่น ๆ อีก 7 ประการ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งได้แก่

1. ความถนัดของนักเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
3. เจตคติต่อสิ่งที่ยอมรับเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์
4. เจตคติเกี่ยวกับศูนย์วิทยาศาสตร์เฟิร์นแบงก์
5. เจตคติเกี่ยวกับวิชาอุตสาหกรรมวิทยา
6. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาอุตสาหกรรมวิทยา
7. เจตคติของครูต่อวิชาวิทยาศาสตร์และการสอนวิทยาศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์แบบวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาอุตสาหกรรมวิทยา ซึ่งตามความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีไฮโคสนในเขตร้อน และแบบวัดเจตคติซึ่งใช้วัดเจตคติของนักเรียนต่อสิ่งที่ยอมรับเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เฟิร์นแบงก์และวิชาอุตสาหกรรมวิทยา ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยครู 8 คน และนักเรียนเกรด 6 จำนวน 493 คน จากโรงเรียนประถมตำบลเตอส์ลีย์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ในวิชาอุตสาหกรรมวิทยาสูง จะมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงด้วย

เบิร์ต โอ แอนเดอร์สัน (Anderson 1978 : 3493A) ได้ทำการวิจัย

เกี่ยวกับอิทธิพลของระยะเวลาของการรอคำตอบของนักเรียน เจตคติต่อห้องเรียน เจตคติทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่เลือกเรียนพิลิกส์ที่โรงเรียนมัธยมโรเจอร์ ซัลลิแวน (Roger Sullivan School) ในฮิวสตัน รัฐเท็กซัส ปีการศึกษา 1973 แบ่งตัวอย่างประชากรเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 31 คน ตามคะแนนที่สอบ

ความถนัด กลุ่มแรกใช้ระยะเวลาของการรอคำตอบสั้นนานไม่เกิน 2 วินาที และอีกกลุ่มหนึ่งใช้ระยะเวลาของการรอคำตอบนานไม่ต่ำกว่า 3 วินาที นอกจากนี้จะศึกษาการตอบสนองของนักเรียนแล้ว ยังศึกษาเกี่ยวกับเจตคติต่อชั้นเรียน โดยใช้แบบวัดสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ (Learning Environment) ของแอนเดอร์สัน (Anderson) สำหรับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ใช้แบบวัดคลังเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (Inventory of Scientific Attitudes) ของมอร์และซูทแมน (Moor and Sutman) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบวัดเอง ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาในการรอคำตอบจากนักเรียนที่ต่างกันไม่สัมพันธ์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์

จอห์น วิลเลียม แดปเปอร์ (Dapper 1979 : 5429A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับตัวทำนายเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนิสิตที่ไม่ได้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาเอก ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยนิสิตที่ไม่ได้เรียนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาเอกของวิทยาลัยในสังกัดมหาวิทยาลัยในภาคใต้ของรัฐบาลซีลอปปี ปีการศึกษา 1977-1978 จำนวน 304 คน ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์สามารถทำนายเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดีเป็นที่ล่องรองจากความสนใจในวิชาวิทยาศาสตร์

สำหรับในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะได้นำมาเสนอตามลำดับดังนี้

กันยา ลุทธินิเทศน์ (2507 : 75-81) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างประชากร จำนวน 600 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 300 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 300 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประกอบ ตั้งคำ (2511 : 40-42) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับความเชื่อถือโศกกลาง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ วิชาเอกวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 596 คน เป็นชาย 399 คน เป็นหญิง 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบความเชื่อถือโศกกลาง และแบบทดสอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับความเชื่อถือโศกกลางของนิสิตทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันในทางลบ และนิสิตหญิงมีความเชื่อถือโศกกลางมากกว่านิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรพินท์ ทินวัฒน์ (2512 : 52) ได้ศึกษาผลที่ได้จากการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยใช่และไม่ใช่อุปกรณ์ประกอบการสอน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนตราดสารเสรีฯ จังหวัดตราด จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งให้เรียนโดยใช่อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ อีกกลุ่มหนึ่งให้เรียนโดยไม่ใช่อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช่อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ประกอบ จะมีเจตคติด้านมีเหตุผลพร้อมที่จะเปลี่ยนความเชื่อถือ และมีความเชื่อสัจย่สูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช่อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ประกอบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และยังมีเจตคติในด้านความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อม ไม่เชื่อถือโศกกลางสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช่อุปกรณ์วิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พจนี สันทรวิระกุล (2515 : 80) ได้ศึกษาความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของเจตคติทางวิทยาศาสตร์กับตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำนวน 279 คน โดยใช้แบบทดสอบความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายมีความอยากรู้อยากเห็นสูงกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มณีรัตน์ ตริรัตนพันธ์ (2515 : 88-89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
 เจตคติทางวิทยาศาสตร์ แรงสูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคิดแบบสืบล่อบ และศึกษาเปรียบเทียบ
 เจตคติทางวิทยาศาสตร์ระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็น
 นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาตอนต้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูจันทร์เกษม จำนวน 150 คน
 เป็นชาย 75 คน เป็นหญิง 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ 3 ฉบับ คือ
 แบบทดสอบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบทดสอบแรงสูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ อนันต์
 จันทร์ทวี และแบบทดสอบความคิดแบบสืบล่อบของ อรทัย เศรษฐ์ลักโก และบุญสือ ทองอยู่
 ผลการวิจัยพบว่า แรงสูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความคิดแบบสืบล่อบไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติทาง
 วิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษาชายและนักศึกษานักศึกษามีเจตคติทางวิทยาศาสตร์
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาชายมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์
 สูงกว่านักศึกษานักศึกษาหญิง

รสา สุฤมราพันธ์ (2515 : 95) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ
 ทางวิทยาศาสตร์ แรงสูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็น
 นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาตอนต้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูจันทร์เกษม จำนวน 150 คน
 เป็นชาย 75 คน หญิง 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ 3 ฉบับ คือ แบบ
 ทดสอบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบทดสอบแรงสูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ อนันต์
 จันทร์ทวี และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเขาวนา บุตรสุริยพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า
 เจตคติทางวิทยาศาสตร์ แรงสูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคิดสร้างสรรค์ไม่มีความสัมพันธ์กัน
 เพศมีผลต่อเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยเพศชายมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเพศหญิง
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลัมพงษ์ รุจิวรรณ (2516 : 55) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ
 ทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ความตั้งใจเรียนและ
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 โรงเรียนหอวัง กรุงเทพมหานคร โรงเรียนปากช่องและโรงเรียนรุ่งอรุณศึกษา จังหวัด
 นครราชสีมา จำนวน 417 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ 5 ฉบับ คือ แบบ

แบบวัดเจตคติทางวิทยาคำาสตร์ กับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาคำาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์กับแบบทดสอบพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของพรณี เตยกำแหง และแบบทดสอบความตั้งใจเรียนของ วรลภ กัมทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาคำาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ และความตั้งใจเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาคำาสตร์ที่ระดับ .05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปราณี รามอุตร (2517 : 41) ได้ศึกษาผลการสอบวิทยาคำาสตร์ โดยมีวิธีทดลองกับวิธีบรรยายที่มีต่อผู้เรียนในค้ำนเจตคติทางวิทยาคำาสตร์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์นิมิตร กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 30 คน กลุ่มควบคุมให้เรียนวิทยาคำาสตร์โดยวิธีบรรยาย กลุ่มทดลองให้เรียนวิทยาคำาสตร์โดยวิธีทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนวิทยาคำาสตร์ โดยวิธีทดลองมีเจตคติทางวิทยาคำาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนวิทยาคำาสตร์ โดยวิธีบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ์ (2517 : 43) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาคำาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้รับการสอนวิทยาคำาสตร์แบบสืบสอบกับแบบปกติ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสำนน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร จำนวน 140 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 70 คน กลุ่มควบคุม 70 คน กลุ่มทดลองสอนแบบสืบสอบ กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีปกติ ใ้เวลาในการสอนประมาณ 5 เดือน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางวิทยาคำาสตร์สูงกว่าเมื่อยังไม่ได้รับการสอนแบบสืบสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีเจตคติทางวิทยาคำาสตร์ไม่แตกต่างกับเมื่อยังไม่ได้รับการสอนวิทยาคำาสตร์ โดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงศกร สุวรรณเดชา (2518 : 57-60) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาคำาสตร์ระหว่างนักเรียนไทยมุสลิมกับไทยพุทธ และระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 2 จำนวน 360 คน เป็นนักเรียนไทยพุทธ 255 คน ชาย 133 คน หญิง 122 คน นักเรียนไทยมุสลิม 105 คน ชาย 50 คน

หญิง 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดเจตคติทางวิทยาคำสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาคำสตร์ระหว่างนักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิมไม่แตกต่างกัน เจตคติทางวิทยาคำสตร์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักเรียนหญิง

สัมพันธ์ พลัมสังเกตุ (2518 : 46-47) ได้ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเคมี และเจตคติบางประการของครูผู้สอนวิชาเคมีในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างประชากรเป็นครูสอนวิชาเคมีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 93 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบทัศนคติเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเคมี กับแบบสอบถามเจตคติต่อการสอนวิชาเคมี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและแบบวัดเจตคติทางวิทยาคำสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการสอนวิชาเคมีกับเจตคติทางวิทยาคำสตร์ของครู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จรัญ ล่วลัดิตถาวร (2519 : 59-60) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคำสตร์และเจตคติทางวิทยาคำสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3 เปรียบเทียบระหว่างเพศ คำสนา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางวิทยาคำสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคำสตร์ของนักเรียน โดยใช้ตัวอย่างประชากร จำนวน 378 คน เป็นชาย 178 คน หญิง 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติทางวิทยาคำสตร์ และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคำสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาคำสตร์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคำสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนชายมีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักเรียนหญิง นักเรียนไทยพุทธกับนักเรียนไทยมุสลิมมีเจตคติทางวิทยาคำสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศึกษาธิพันธ์ มลัทพันธ์ (2519 : 30-31) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาคำสตร์และศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติทางวิทยาคำสตร์ เมื่อใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนตามปกติ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 72 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 กลุ่มละ 36 คน กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม กลุ่มควบคุมเรียนโดยใช้
 การสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์
 สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่กลุ่มควบคุมมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์
 ไม่เปลี่ยนแปลง

พรรณี ภวภูตานนท์ (2520 : 47-48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทาง
 วิทยาศาสตร์ระหว่างครูวิทยาศาสตร์กับครูวิชาอื่น ๆ และระหว่างกลุ่มครูวิทยาศาสตร์ที่มีความ
 แตกต่างกันในค่านิยม อายุ และประสบการณ์ในการสอนและประเภทโรงเรียน ตัวอย่าง
 ประชากรที่ใช้เป็นครูวิทยาศาสตร์ 129 คน และครูวิชาอื่น 182 คน ในกรุงเทพมหานคร
 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า
 ครูวิทยาศาสตร์กับครูวิชาอื่น ๆ มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .01 ทั้งเมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวมหรือเปรียบเทียบโดยแยกเพศ ครูวิทยาศาสตร์
 มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบ
 ระหว่าง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอนหรือประเภทของโรงเรียน และครูวิทยาศาสตร์มี
 เจตคติทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูง ในขณะที่ครูวิชาอื่นมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับ
 ปานกลาง

สุเทพ อ่อนโล้ว (2520 : 41-42) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนในห้อง
 เรียนแบบศูนย์การเรียน และแบบครูเป็นศูนย์กลางในวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ตัวอย่างประชากร
 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 72 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 36 คน เป็นกลุ่มควบคุม
 36 คน กลุ่มทดลองสอนแบบศูนย์การเรียน กลุ่มควบคุมสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่า
 นักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .01

สุวิมล ยอบท่ากิด (2522 : 49-52) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 250 คน ของโรงเรียนในเขตการศึกษา 2 ทั้งโรงเรียนมัธยมลำปาง และมัธยมลำริด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทศนิยม พุททชยธรร และแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 2 มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูง เจตคติทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมลำริดกับนักเรียนโรงเรียนมัธยมลำปางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชานาญ เขาวงกิตพิงศ์ (2523 : 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และศึกษาเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ระหว่างนักเรียนย้ายกับนักเรียนหญิง ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนหญิงและนักเรียนย้ายมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์ของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ระหว่างนักเรียนย้ายกับนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดาราวรรณ เหลืองอร่ามโยติ (2523 : 66-70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ม.3 และ ม.ค. 3 ตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,293 คน เป็นนักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 614 คน นักเรียนชั้น ม.ค. 3 จำนวน 679 คน ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบทดสอบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้น ม.3 และ ม.ค. 3 มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นวนลจิตต์ โปตินันท์ (2523 : 68-70) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอ่านวารสารทางวิทยาศาสตร์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ ตัวอย่าง ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับการอ่านวารสารทางวิทยาศาสตร์ และแบบวัด เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น กับแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของลูวิมล ช่อทองคำจ ผลการวิจัยพบว่า ระดับมากน้อยของการอ่านวารสารทางวิทยาศาสตร์กับเจตคติทาง วิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนกลุ่มที่มี ระดับการอ่านวารสารทางวิทยาศาสตร์มากน้อยต่างกันมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รุจี โรจนประคำสน์ (2523 : 47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 2 จำนวน 640 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการเลื่อนวิชา - ศาสตร์และเทคโนโลยี แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของสุนันท์ สังข์อ่อน และแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์มี ความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มนักเรียนที่มีเจตคติทาง วิทยาศาสตร์สูง จะมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีเจตคติทาง วิทยาศาสตร์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วันดี เกษรมาลา (2523 : 45) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทาง วิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับ ป.กศ. สูง ที่เรียนวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป กับวิชาเอก สังคมศึกษา ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป 104 คน และ นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกสังคมศึกษา 99 คน ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันตก เครื่องมือที่ใช้ใน ในการวิจัยเป็นแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ของสถาบันส่งเสริมการเลื่อนวิชาศาสตร์ และ เทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไปกับนักศึกษาวิชาเอกสังคม มี เจตคติทาง วิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาชายและ

นักศึกษานិង ทั้งวิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไปและวิชาเอกสังคมศึกษา มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรุณี สดากกร (2525 : 45-47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทาง วิทยาศาสตร์กับเจตคติในการเรียนวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 905 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามเจตคติทางวิทยาศาสตร์และแบบสอบถาม เจตคติในการเรียนวิทยาศาสตร์ อันประกอบด้วยแบบสอบถามเจตคติต่อครูวิทยาศาสตร์ และ เจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์ เจตคติในการเรียน วิทยาศาสตร์ เจตคติต่อครูวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันใน ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐพงษ์ เจริญทิพย์ (2525 : 53) ได้ศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของ นิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษา ตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการ วิจัยพบว่า นิสิตวิทยาศาสตร์ศึกษาชายและหญิงมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตหญิงมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านิสิตชายอยู่ 3 ประการคือ การใคร่ครวญไตร่ตรอง การมีขอบเขตในการใช้ข้อตัดสิน และการยึดถือใน ประสิทธิภาพาน

วิมลมาศ ลูธนารักษ์ (2526 : 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ต่อการล่อนวิทยาศาสตร์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา และ เปรียบเทียบเจตคติต่อการล่อนวิทยาศาสตร์และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของครูวิทยาศาสตร์ที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ล่อนต่างกัน ตัวอย่างประชากรเป็นครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดเจตคติต่อการล่อน วิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์ที่ลุ่มหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ สันทรทิพย์ เอื้อพานิชย์ สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการล่อนวิทยาศาสตร์และเจตคติ ทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ครูวิทยาศาสตร์ ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการล่อนต่างกันมีเจตคติต่อการล่อนวิทยาศาสตร์ และเจตคติ ทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรุวรรณ ประจงกิจ (2526 : 53) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติทางวิทยาศาสตร์และจรรยาวิพากษ์ และเปรียบเทียบเจตคติทางวิทยาศาสตร์และจรรยาวิพากษ์ระหว่างนักเรียนชายและหญิง ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 395 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจจรรยาวิพากษ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า เจตคติทางวิทยาศาสตร์และจรรยาวิพากษ์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรุณ ศิริสุขโฮ (2526 : 38-39) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับการเชื่อถือโศลกกลาง ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 508 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และแบบทดสอบการเชื่อถือโศลกกลางซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับการเชื่อถือโศลกกลางมีความสัมพันธ์กันในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนหญิงมีการเชื่อถือโศลกกลางสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุจิตร์ คงเกียรติขจร (2527 : 58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชาวิทยาศาสตร์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 442 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งลุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นในกรุงเทพมหานคร พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชา วิทยาศาสตร์กับเจตคติทางวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิยะดา คงรวมญาติ (2528 : 48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ เจตคติทางวิทยาศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีสถานภาพบางประการ ได้แก่ เพศ อาชีพบิดา อาชีพมารดา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เรียนชีววิทยา จำนวน 403 คน พบว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคล่องในการคิด และความคิดริเริ่มที่เป็นของตนเอง โดยเฉพาะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นความยืดหยุ่นในการคิด
2. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีเจตคติทางวิชาคำาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ เจตคติทางวิชาคำาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนที่บิดา มารดา ประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ เจตคติทางวิชาคำาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นนักเรียนที่มารดาประกอบอาชีพต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ประเภทความยืดหยุ่นในการคิดแตกต่างกัน

วิไลตรี ลิ้มพานิชย์ (2528 : 75-77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติทางวิชาคำาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาตามแบบของเบย์เจทท์ต่างกัน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โปรแกรมวิชาคำาสตร์ ปีการศึกษา 2527 จำนวน 375 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดเจตคติทางวิชาคำาสตร์ และแบบทดสอบระดับสติปัญญาตามแบบของเบย์เจทท์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาขั้นการคิดแบบนามธรรมมีเจตคติทางวิชาคำาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาขั้นการคิดแบบกึ่งนามธรรม และนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาขั้นการคิดแบบรูปธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาในการคิดแบบกึ่งนามธรรม มีเจตคติทางวิชาคำาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาขั้นการคิดแบบรูปธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติทางวิทยาคำสตร์ที่กล่าวมานี้ พอจะสรุปได้ดังนี้

1. เจตคติทางวิทยาคำสตร์ มีความสัมพันธ์กับความรู้ทางวิทยาคำสตร์ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาคำสตร์ เจตคติต่อวิชาวิทยาคำสตร์ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ เจตคติในการเรียนวิทยาคำสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาคำสตร์ พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำ ความตั้งใจเรียน ระดับความมากน้อยในการอ่านวารสารทางวิทยาคำสตร์ และจรรยาวิพากษ์

2. นักเรียนที่เรียนวิทยาคำสตร์ โดยการสอนแบบสืบลอบหรือแบบวิธีทดลอง หรือแบบแก้ปัญหา หรือโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการลอบแบบปกติ หรือแบบบรรยาย

3. นักเรียนชายมีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักเรียนหญิง

4. นักเรียนไทยพุทธ และนักเรียนไทยมุสลิมมีเจตคติทางวิทยาคำสตร์ไม่แตกต่างกัน

5. นักศึกษาชายในระดับวิทยาลัยมีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักศึกษาหญิง

6. นักศึกษาวิทยาคำสตร์มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักศึกษาวิชาอื่น

7. นักศึกษาวิทยาคำสตร์ปีสุดท้าย ของมหาวิทยาลัย และครูวิทยาคำสตร์ มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์ไม่แตกต่างกัน

8. ครูวิทยาคำสตร์มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่าครูวิชาอื่น ๆ

9. ครูวิทยาคำสตร์ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน เจตคติทางวิทยาคำสตร์ไม่แตกต่างกัน

10. นักเรียนที่มีระดับสติปัญญาชั้นการคิดแบบนามธรรม มีเจตคติทางวิทยาคำสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับสติปัญญาชั้นการคิดแบบกึ่งนามธรรม และชั้นการคิดแบบรูปธรรม

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การปฏิบัติของผู้ปกครองต่อเด็กใน 4 ด้านต่อไปนี้คือ การควบคุมเด็ก การเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล และการลงโทษ (Wright 1976 : 39) ซึ่งอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูนี้มีผลต่อพัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน บุคลิกภาพโดยส่วนรวมของคนเรานั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้าน รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนเราได้รับตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก แม้เมื่อเจริญวัยขึ้น บุคคลผู้นั้นจะมีประสบการณ์มากขึ้น แต่ประสบการณ์เหล่านั้นไม่ได้มีอิทธิพลลึกซึ้งไปจนถึงประสบการณ์เดิม อันเป็นรากฐานที่สะสมมาตั้งแต่ครั้งยังเยาว์ (ละม้ายมาศ และคณะ 2510 : 1)

ประเภทและลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้กล่าวถึงประเภทและลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู ไว้ดังนี้

เอ แอล บอลด์วิน (Baldwin 1948 : 127-136) ได้ศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศครอบครัวต่าง ๆ ได้แบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 4 ประเภทคือ

1. แบบให้ความรักและการยอมรับ (Love and Acceptance) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่มีบรรยากาศที่แสดงถึงทัศนคติและการกระทำที่เต็มไปด้วยความรักและการยอมรับ มีการตอบสนองต่อเด็กอย่างอบอุ่นเป็นมิตร มีการสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางภายในขอบเขตของความสามารถ ด้วยวิธีการที่สม่ำเสมอ ไม่ปล่อยตามสบายแต่ไม่มีการควบคุมบังคับในบรรยากาศแบบนี้เด็กจะรู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการได้รับการยอมรับ รู้สึกมีคุณค่า

2. แบบตามใจมาก (Overindulgence) เป็นสัมพันธภาพที่ปล่อยให้เด็กแสดงพฤติกรรมได้ตามอำเภอใจ ไม่มีการลงโทษ ซึ่งเด็กไม่มีโอกาสรู้ว่าพฤติกรรมใดไม่พึงปรารถนา เพราะบิดามารดาปล่อยตามใจ

3. แบบประชาธิปไตย (Democracy) ลักษณะสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยประกอบด้วย การให้ความรัก ความอบอุ่นกลางถึงค่อนข้างน้อย และการใช้เหตุผลในการฝึกระเบียบวินัย มักใช้วิธีการชมเชยมากกว่าลงโทษ มักใช้วิธีลงโทษทางจิตมากกว่าลงโทษทางกาย

4. แบบควบคุมมาก (Restrictiveness) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา กำหนดเกณฑ์และมาตรฐานที่เข้มงวดอย่างปึงและควบคุมอย่างเต็มที่ ให้โอกาสเด็กเป็นตัวของตัวเองน้อยมาก มีการบังคับให้เด็กทำตามความเห็นชอบของผู้เลี้ยงดู โดยควบคุมอย่างเข้มงวดกวดขัน และมีการลงโทษเมื่อเด็กไม่ปฏิบัติตาม

ตี เค แซมรอยด์ (Pumroy 1966 : 73-78) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบ ตามลักษณะของบิดามารดา ดังนี้

1. บิดามารดาประเภทผ่อนปรนจนเกินไป (Over-Permissive Parents) บิดามารดาให้ความรักและตามใจบุตรเกินสมควร บังคับบุตรไม่ได้ บุตรไม่ได้รับการฝึกให้อยากคิดอยากทำในสิ่งแปลกใหม่ ไม่ได้รับการฝึกให้รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ บิดามารดามักจะให้ของแก่บุตร หรือพาไปเที่ยวบ่อย ๆ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

2. บิดามารดาประเภทเข้มงวด (Authoritarian Parents) บิดามารดาจะอบรมเลี้ยงดูให้บุตร เชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัด วางกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตาม ซึ่งถ้าบุตรฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างยุติธรรมและล้มเหตุผล บิดามารดาประเภทนี้มักจะกระตุ้นบุตรให้มีความสามารถเกินธรรมชาติของเขา และยังอุปเรงรัดบุตรให้พัฒนาไปเร็วกว่าอายุ

3. บิดามารดาประเภทที่ไม่ยอมรับบุตร (Ignoring Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะทำตัวเป็นศัตรูกับบุตรอย่างเปิดเผย แสดงความโกรธเกลียดบุตรออกมาในรูปของการควบคุมบังคับ และลงโทษ ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อบุตรตามความรู้สึกทางลบของบิดามารดาที่มีต่อบุตร มากกว่าที่จะเกี่ยวกับการกระทำผิดของบุตรเอง ทั้งยังคิดว่าบุตรของตนไม่มีความสามารถ

4. บิดามารดาประเภทปกป้องคุ้มครองบุตร (Over-Protective Parents) บิดามารดาประเภทนี้ จะให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบคอยสอดส่องดูแลไม่ให้บุตรต้องอยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออันตราย ไม่เปิดโอกาสให้บุตรกระทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย เพราะกลัวบุตรจะลำบาก หรือได้รับอันตราย

ยูริ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner citing in Breckenridge and Vincent 1966 : 137) แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบได้แก่

1. แบบให้ความรัก (Love) บิดามารดาให้ความรัก ความเข้าใจให้ความสำคัญแก่บุตร มีการอธิบายให้เหตุผล ใช้การลงโทษร่างกายแต่น้อย ให้การสนับสนุนบุตร
2. แบบคาดหวังเอาแต่เด็ก (Demand) บิดามารดาจะคาดหวังพฤติกรรมต่าง ๆ จากบุตร ตามที่ตนต้องการ
3. แบบลงโทษ (Punishment) บิดามารดาจะใช้การลงโทษทางกายและทางจิตกับบุตร เพื่อให้ได้พฤติกรรมที่บิดามารดาต้องการจากบุตร

ดี บัมรินด์ (Baumrind 1967 : 291-328) ได้แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็น 3 แบบดังนี้

1. แบบเอาใจใส่และให้เหตุผลแก่บุตร (Reasoning) ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของบุตร
2. แบบเผด็จการ (Autocracy) เข้มงวดกวดขัน ไม่รับฟังความคิดเห็นของบุตร ใช้เหตุผลของบิดามารดาฝ่ายเดียว
3. แบบปล่อยตามสบาย (Laissez-faire) ไม่กวดขันบุตรปล่อยให้บุตรทำตามใจชอบ ไม่ให้ความสนใจบุตร

จอห์น กาเบรียล (Gabriel 1968 : 188-195) กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาไว้ 5 แบบดังนี้

1. บิดามารดาที่แสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป (Over-Possessive Parents) บิดามารดาประเภทนี้ให้ความรัก ความคุ้มครอง และตามใจบุตรเกินไป ซึ่งมักเป็นบิดามารดาที่สูญเสียความรัก สิ่งยึดเหนี่ยวที่ขาดไป (Deficiency) เช่น บิดามารดาที่มีบุตรยาก มีบุตรคนเดียว หรือบิดามารดาที่ขาดความรักในวัยเด็ก

2. บิดามารดาที่ไม่ยอมรับบุตร (Rejective Parents) บิดามารดาประเภทนี้ จะแสดงการไม่ยอมรับบุตรอย่างชัดเจน ไม่สนใจสวัสดิภาพของบุตร ไม่สนใจพัฒนาการทางร่างกายและสังคมของบุตร ซึ่งบิดามารดาประเภทนี้จะมีพฤติกรรมตรงข้ามกับบิดามารดาที่แสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป

3. บิดามารดาแบบอิตาเลียน (Authoritarian Parents) บิดามารดาประเภทนี้ ควบคุมบุตรมาก ไม่ค่อยให้ความอบอุ่น ต้องการให้บุตรเชื่อฟังอยู่ในระเบียบและคำสั่ง

4. บิดามารดาที่ยอมบุตร (Over-Permissive Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะปล่อยให้บุตรทำอะไรตามใจชอบ ให้บุตรมากเกินไปจนทำให้เป็นการยอมตามบุตรนี้ เป็นเพราะบิดามารดาไม่กล้าห้าม

5. บิดามารดาแบบประชาธิปไตย (Democratic Parents) บิดามารดาประเภทนี้จะให้อิสระแก่บุตรในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้บุตรพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับวัย ให้ความอบอุ่น ความรัก แสดงความเห็นอกเห็นใจบุตรในโอกาสที่เหมาะสม

โตโรรี โรเจอร์ (Roger 1972 : 117) ได้แบ่งลักษณะการอบรม

เลี้ยงดูเป็น 3 แบบคือ

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นวิธีการที่เพื่อให้ให้การอบรมเลี้ยงดู โดยให้บุตรรู้สึกว่าตนเองได้รับความยุติธรรม พ่อแม่มีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไป และเข้มงวดเกินไป พ่อแม่ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก

2. แบบทอดทิ้ง (Rejection) เป็นวิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร ที่บุตรรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง หรือปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ โดยไม่ได้เอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร

3. แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) เป็นวิธีการที่พ่อแม่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยที่บุตรรู้สึกตนเองถูกปฏิบัติแล้วไม่ทำอะไรได้ตามปรารถนา หรือคอยควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งที่ตนต้องการ และมักคอยคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

อลิซาเบธ ซี เฮอร์ลอค (Hurlock 1978 : 661) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณสามารถปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม มีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไป และเข้มงวดกวดขันจนเกินไปยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Autocratic Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณสามารถก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของตน ยับยั้งการก้าวร้าวทำให้ตนเองรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของคุณสามารถ และบิดามารดา ใช้คำพูดที่ทำให้ตนเองรู้สึกอับอาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-faire Rearing) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณได้รับการตามใจ และไม่ได้รับการเอาใจใส่คำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร

เจนเน็ต เอ็ม ฮาวแลนด์ และ โอลิสส์ เอส คาร์บอร์นัง (Haviland and Scarborough 1981 : 176-179) ได้แบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูตามแนวของ ซี เอ็ม เอลเดอร์ (Elder) ไว้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (Autocratic Rearing)

หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีอำนาจเหนือบุตร ไข่เหตุผลของตนเป็นใหญ่ไม่
ไม่รับฟังความคิดเห็นของบุตร ไม่ค่อยให้ความอบอุ่นหรือเป็นกันเอง และต้องการให้บุตรเชื่อ
ฟังอยู่ในระเบียบคำสั่งของตนอย่างเคร่งครัด โดยยอบบวางเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตาม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ประชาธิปไตย (Democratic Rearing)

หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาจะไม่ใช้อำนาจบังคับบุตร บิดามารดาจะชี้แจง
เหตุผลให้บุตรทราบทุกครั้งในการลบล้างหรือห้ามปรามการกระทำใด ๆ ของบุตร พร้อมทั้ง
สิ่งเสริมให้บุตรได้แสดงความคิดเห็น หรือโต้ถามไปด้วย บุตรมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น
ในเรื่องของครอบครัวได้ แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บิดามารดา

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคในครอบครัว (Equalitarian Rearing)

หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรได้รับการปฏิบัติจากครอบครัวในฐานะเพื่อน
หรือผู้ใหญ่ในวัยเดียวกันกับบิดามารดา บุตรจะได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปรึกษาหารือ
ให้ข้อเสนอแนะและรับผิดชอบเรื่องในครอบครัวเท่าเทียมกับบิดามารดา บุตรมีโอกาสใช้ความ
สามารถและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเต็มที่โดยที่บิดามารดาก็ยอมรับในการตัดสินใจหรือการ
กระทำนั้น

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมตามใจบุตร (Permissive Rearing)

หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเอาอกเอาใจบุตร ปล่อยให้บุตรทำอะไรทุกอย่าง
ตามใจชอบ ยอมตามบุตร ไม่ขัดใจ ไม่กล่าวทักท้วงหรือบังคับบุตร

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเอ (Laissez-faire Rearing)

หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรไม่ได้รับความสนใจ ความเอาใจใส่ และคำแนะนำช่วย-
เหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร มักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบของตน และรู้สึกว่าคุณโดดเดี่ยว
ห่างเหินกับบิดามารดา

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบละทิ้งปฏิเสธ (Ignoring Rearing)

หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ยอมรับ ไม่ต้องการบุตร ขาดการให้ความรัก ความสนใจ
ในสวัสดิการและพัฒนาการต่าง ๆ ของบุตร บิดามารดามักแสดงความโกรธเกลียดบุตรออกมา
ในรูปของการควบคุมบังคับ และลงโทษโดยไม่มีเหตุผล

ละม้ายมาคิ คีรทัตต์ และ จรรจา ลูวรรณทัต (อ้างถึงใน มัญยัรึ บุนนาค 2514 : 22) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่ามี 3 แบบดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย คือ บิดามารดาธิบดีช่อบร่วมกันในการเลี้ยงบุตร และภาระอื่น ๆ ของครอบครัว การตัดสินใจใด ๆ ในครอบครัวเกิดจากการตกลงเห็นช่อบของล่มาชิกทุกคน บุตรมีโอกาล่ใช้ความล่สามารถอย่างเต็มที่ และธิบดีช่อบกิจการต่าง ๆ ของครอบครัว มีโอกาล่หัดคิครึเริ่ม และตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่
2. แบบอ้ตตาริปไตย คือ บิดามารดามีอำนาจลัทธิเต็ดชขาดในการกิจการทุกอย่าง ในครอบครัว เป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายและกฎเกณฑ์ทุกอย่าง บุตรเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ล่ัมพันธ์ระหว่างบุตรและบิดามารดาจะห่างเหิน
3. แบบปล่อบปลละละเออย คือ บิดามารดามักใช้อารมณ์กับบุตรมากกว่าเหตุผล ไม่ล่สนใจบุตร มักปล่อบให้ทำตามใจของบุตรเอง โดยบิดามารดาไม่ล่สนใจให้ค่านะนำหรือช่วยเหลือ

ก่อ ล่วล่ตีพาวญัรึ (2515 : 150-151) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูตามการกระทำของบิดามารดา เป็น 3 แบบคือ

1. แบบปล่อบตามใจ คือ ตามใจบุตรไม่ว่าบุตรจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร ก็ตามไม่มีการว่ากล่าวหรือลงโทษ
2. แบบใช้อำนาจเต็ดชขาด คือ บิดามารดาเท่านั้นที่ลัทธิมีอำนาจทุกอย่าง ในครอบครัว บุตรไม่มีล่ส่วนร่วมใด ๆ ทั้งล่ิน จะต้องคอบปฏิบัติตามเท่านั้น
3. แบบใช้เหตุผลเพื่อทำความเข้าใจกัน คือ บิดามารดาจะใช้เหตุผลกับบุตรมากกว่าใช้อำนาจ เวลาอบรมล่่งล่อบบุตรก็จะให้เหตุผลพร้อมทั้งล่่งเล่ริมให้เต็กเล่ดงความคิเดเห็นหรืออ้ตตามอ้ต แต่เมื่อทำความเข้าใจกันแล้ว บุตรต้องปฏิบัติตาม

นวลคิรึ เปาโรหิตยั (2515 : 161) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูตามการปกครองบุตร ของบิดามารดาออกเป็น 3 แบบดังนี้

1. การปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ บิดามารดาให้อิสระแก่เด็กพอประมาณ ไม่ว่าจะเป็นการพูดจา ความประพฤติ หรือการตั้งกฎเกณฑ์ที่เข้ากับบุตรก็จะเน้นหนักไปในด้านการสนองตอบความต้องการและธรรมชาติของเด็ก เด็กจะมีอิสระเสรีในขอบเขตที่กำหนด แต่เมื่อเด็กฝ่าฝืนกฎที่บิดามารดาได้วางไว้ ก็จะถูกลงโทษ

2. การปกครองแบบอิตาเลียน โดย กล่าวคือ บิดามารดาจะตั้งกฎเกณฑ์การกระทำของบุตรเกือบทุกชนิด บุตรต้องรักษากฎเกณฑ์เหล่านั้นอย่างเคร่งครัด ถ้าฝ่าฝืนจะถือเป็นความผิดที่รุนแรง

3. การปกครองแบบไม่มีกฎเกณฑ์ กล่าวคือ บิดามารดาไม่มีการตั้งข้อบังคับใด ๆ กับเด็กเลย เด็กสามารถทำทุกสิ่งได้ตามความปรารถนา

โล่มรลัมม์ สันทรประภา (2515 : 82-84) กล่าวถึงสภาพการเลี้ยงดูบุตรของคนไทย 6 ประเภทดังนี้

1. ประเภทถูกเลี้ยงให้เป็นผู้ใหญ่มาตั้งแต่เด็ก เช่น ถูกอบรมกวดขันให้ประพฤติตนอย่างผู้ใหญ่ ใช้มารยาทอย่างผู้ใหญ่ โดยเคร่งครัดมาตั้งแต่วัยยังไม่ล้มคว่ำ ไม่มีโอกาสได้คิดได้ทำอย่างเด็กตามธรรมชาติเลย

2. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเทวดา ได้รับการเอาใจ ตามใจ ให้ทำอะไรได้ตามความอยากโดยไม่มีการควบคุม อบรม ห้ามปราม

3. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นผู้ร้าย ประเภทนี้มักเป็นผู้ที่มีผู้ปกครองเข้มงวดกวดขัน คอยแต่จับผิด ทำอะไรไม่ถูกไม่ควรไปหมด ต้องคอยป้องกันตัวอยู่ตลอดเวลา มักเป็นเด็กประเภท "บ้านแตก" หรือเป็นประเภท "Unwanted"

4. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นของเล่น คือ เลี้ยงไว้สำหรับขมเขย ผู้เลี้ยงชอบให้แสดงออก เช่น ให้แต่งตัวสวย ๆ ให้แสดงออกตามงานต่าง ๆ ตามแต่โอกาส เพื่อเป็นหน้าเป็นตาแก่ผู้เลี้ยง

5. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นสัตว์เลี้ยง ประเภทนี้ผู้เลี้ยงมักเป็นคนเจ้าอารมณ์ชอบใจก็เอาใจใส่ออย่างดี ไม่ชอบใจก็ทอดทิ้ง เกลียดกราด

6. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นคน ประเภทนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเตรียมจะให้เป็นมนุษย์ คือ เลี้ยงให้เติบโตเจริญขึ้นตามพัฒนาการของ โครงสร้างของคนที่ทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจนทางสิ่งแวดล้อม โดยการอบรมให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง

ลูซ่า สัมหาร์โฮม (2517 : 236-242) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูตามลักษณะของบิดามารดาได้ ดังนี้

1. พ่อแม่ที่รักและคอยช่วยเหลือเอาใจใส่ลูกมากเกินไป
2. พ่อแม่ปล่อยปละละเลยลูกมากเกินไป คือ ไม่สนใจที่จะว่ากล่าวตักเตือนเด็กทำทุกอย่างตามใจของตนเอง
3. พ่อแม่ที่ทอดทิ้งเด็ก คือ ไม่เอาใจใส่เด็ก ไม่สนใจในการกระทำของเด็ก
4. พ่อแม่ที่ยอมรับเด็ก คือ สนใจเด็ก และรักในทางที่ถูกต้อง เห็นความสำคัญของเด็ก
5. พ่อแม่ที่บังคับลูก คือ ต้องให้เด็กอยู่ในกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ตนตั้งไว้ตลอดเวลา
6. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อลูก คือ ยอมตามความต้องการของลูกตลอดเวลา ไม่กล้าคัดค้านหรือว่ากล่าว

ดวงเดือน หันจุมหาวัน (2520 : 27-29) กล่าวถึง ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูว่า แบ่งเป็น 4 แบบคือ

1. แบบรักล้นล้น หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักใคร่ต่อบุตรอย่างสุดแรง และยอมให้บุตรของตนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของบุตรของตนเป็นอย่างดี
2. แบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเลี้ยงดูโดยบังคับมาก ควบคุมและลงโทษบุตร เมื่อบุตรแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามที่ตนต้องการ
3. แบบไป้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาได้ชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ ให้แก่บุตร ในการสนับสนุนหรือห้ามปราม ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ของบุตร

4. แบบลงโทษทางจิต หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาใช้วิธีว่ากล่าวตีสอนบุตรด้วยวาจา เมื่อบุตรกระทำผิดบิดามารดาจะใช้วิธีการดูว่าจะไม่รักและใช้วิธีตัดสิทธิ์อันเคยมี เคยได้ของบุตร

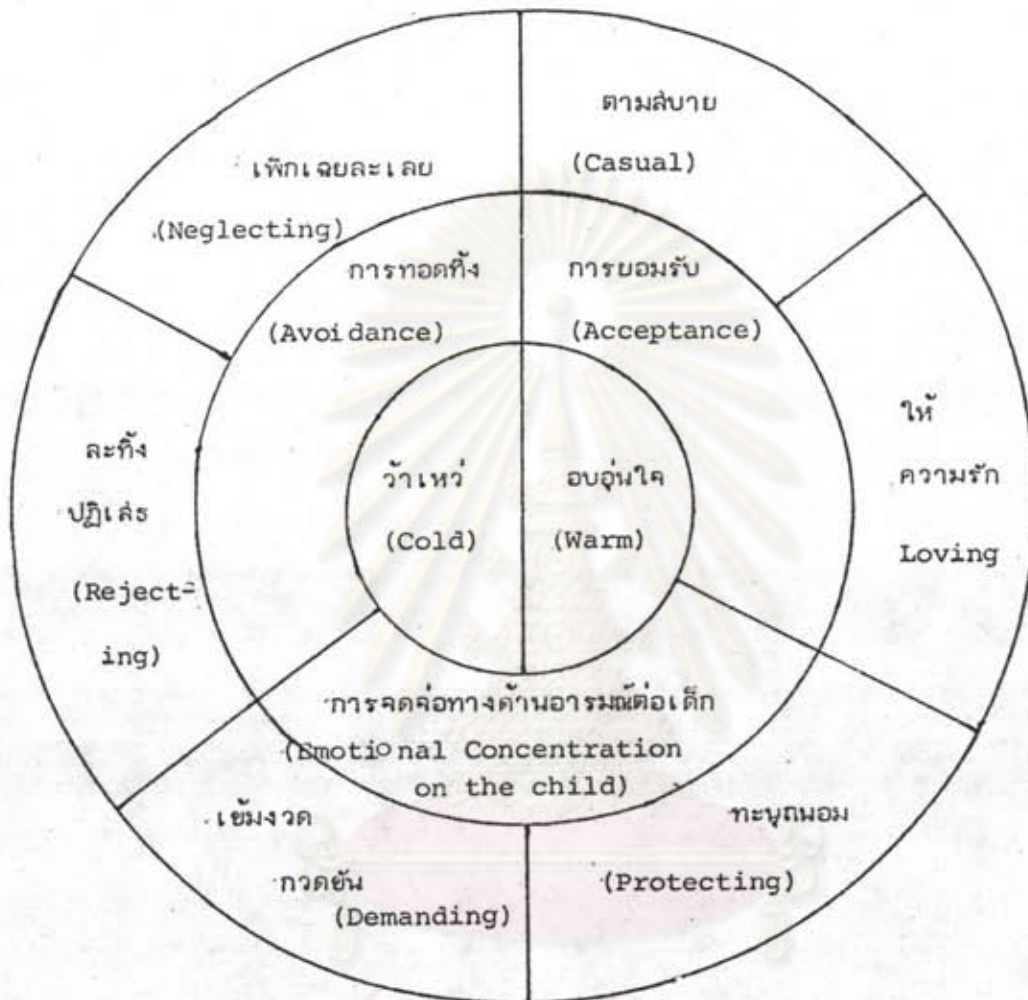
จากรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับจัดแบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูเด็กของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน ที่กล่าวมา ซึ่งแต่ละท่านต่างก็แบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูไปตามการศึกษาและความเห็นของตน แต่ไม่ว่าจะจัดแบ่งเป็นกี่ประเภทหรือกี่แบบก็ตาม ลักษณะโดยทั่วไป จะคล้ายคลึงกัน เพียงแต่ละเอียดมากน้อยแตกต่างกันเท่านั้น แต่สิ่งที่น่าสนใจและควรจะให้ความสนใจมากกว่านั้น ก็คือ ผลหรืออิทธิพลของการให้การอบรมเลี้ยงดูในแต่ละแบบที่มีต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก

อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู

ผลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ให้ความรัก ความอบอุ่นหรือละทิ้งปฏิเสธ มีอิทธิพลในการสร้างบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กในอนาคต เพราะการอบรมเลี้ยงดูบางแบบทำให้เด็กมีความอบอุ่นเชื่อมั่น แต่การอบรมเลี้ยงดูบางแบบทำให้เด็กเกิดความหวาดหวั่นขาดความอบอุ่นใจดังที่ แอน โร และมาร์วิน ไซเจลแมน (Roe and Siegelman 1963 : 480) เขียนเป็นแผนภูมิไว้ดังนี้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2 อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูในการสร้างบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็ก

จากแผนภูมิทำให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูโดยการยอมรับเด็ก จะทำให้เด็ก มีความอบอุ่นใจ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบตามสบายและแบบให้ความรัก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูโดยการทอดทิ้งจะทำให้เด็กเกิดความว่าเหว้ใจ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยละเลยและแบบปฏิเสธ แต่การเลี้ยงดูแบบจดจ่อกทางด้านอารมณ์ต่อเด็ก จะทำให้เกิดมีความอบอุ่นใจ และบางครั้งก็มีความว่าเหว้ใจ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบทะนุถนอม

แม้ว่าพ่อแม่จะรักใคร่ห่วงใยในบุตร แต่ด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล และครอบครัวทำให้เด็กได้รับการถ่ายทอดลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน บุตรเกิดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาอุปนิสัย เจตคติ อารมณ์ ทักษะ และพฤติกรรมต่าง ๆ ตามอย่างที่เป็นไปตามมารดาแสดงออก ต่อตน ซึ่งจากอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตรนี้ มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยา หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

อัลเฟรด ซี บอลด์วิน (Baldwin 1948 : 285-290) ได้กล่าวถึงลักษณะ การอบรมเลี้ยงดูที่จะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. แบบให้ความรักและการยอมรับ บุตรจะมีความรู้สึกว่าคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความมั่นใจในตนเอง สามารถพึ่งตนเองและควบคุมตนเองได้
2. แบบประนีประนอมโดย บุตรจะมีลักษณะเป็นผู้มีน้ำ เชื้อมั่นในตนเอง กล้า แสดงออก อยากรู้อยากเห็น และมีความคิดริเริ่ม
3. แบบควบคุมมาก บุตรจะมีลักษณะเป็นเด็กเรียบร้อย เจริญธรรม ไม่ก้าวร้าว แต่จะมีความใคร่รู้ใคร่เรียน ความคิดริเริ่ม และจินตนาการน้อยมาก มีความเห็นแบบคล้อย ตามผู้อื่น

อี เจ ชอแบน (Shoban 1950 : 148) พบว่า ถ้าบิดามารดาใช้การอบรม เลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จะทำให้บุตรมีลักษณะที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์ไม่มั่นคง ไม่กล้าตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็น และไม่เป็นตัวของตัวเอง

เวลส์ลีย์ ซี เบคเคอร์ (Becker 1964 : 193-199 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524 : 196) ได้ศึกษาลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู โดยดูเกี่ยวกับปริมาณ การควบคุมและการให้ความรัก พบว่า มีความสัมพันธ์กับลักษณะของเด็ก ดังนี้

1. เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบรักมากในขณะเดียวกันก็ควบคุมมากนั้น เป็นเด็กที่ขี้อ่อนไหวกับคนอื่น ไม่ค่อยเป็นมิตร มีความอดทนไม่สูงมากก็ต่ำมาก ความคิดสร้างสรรค์ต่ำ และมีความกังวลสูง ขี้อ่อนแอเหน็บ นอกจากนี้เด็กชายยังมีความก้าวร้าวน้อย ขี้อ่อนยอม ตามและรักษากฎ

2. เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักมากแต่ควบคุมน้อยนั้น มีความเป็นเอกละแฉก ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ อดทนทำงานปานกลาง มีความคิดสร้างสรรค์และมีลักษณะก้าวร้าวในท่ามกลางที่ ชอบให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตน

3. เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อยแต่ถูกควบคุมมาก จะมีลักษณะก้าวร้าวต่อตนเอง หลบเลี่ยงสังคมและมีอาการของความขัดแย้งภายใน

4. เด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบรักน้อยและถูกควบคุมน้อย จะมีลักษณะเป็นเด็กก้าวร้าวมาก ไม่สามารถจะควบคุมพฤติกรรมของตนได้ และมีลักษณะที่จะก่อปัญหาอาชญากรรม

อดวิน วัตสัน (Watson 1967 : 237) ได้ศึกษาผลการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อ บุคลิกภาพของบุตร พบว่า

1. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ลงโทษ จะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นคนเก็บกด ไม่มีความรู้สึกเป็นมิตรกับผู้อื่น ขาดความคิดริเริ่ม

2. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมาก จะเป็นเด็กเอาแต่ใจตนเอง เห็นแก่ตัว ไม่มีความเกรงใจ และเรียกร้องจากผู้อื่นอย่างมาก

พอล เฮอร์ มุสเสน และคณะ (Mussen and others 1969 : 375) ได้ศึกษาถึงผลการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศในครอบครัว พบว่า

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะส่งเสริมให้บุตรมีลักษณะคล่องแคล่ว กล้าแสดงออก กระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ พึ่งตนเองได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบบิดามารดาถืออำนาจสิทธิ์ขาดในบ้าน จะทำให้บุตรเป็นคนไม่กล้าแสดงออก ไม่รับผิดชอบ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดความคิดริเริ่ม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเอ่ย จะทำให้บุตรเป็นคนก้าวร้าว ไม่รับผิดชอบ ไม่มีความคิดริเริ่ม

อลิซาเบธ บี เฮอร์ลอค (Hurlock 1978 : 660-661) ได้กล่าวถึง
 เจตคติของบิดามารดาที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. การปกป้องบุตรเกินไป (Overprotection) บิดามารดาที่มีเจตคติ
 แบบนี้จะให้ความดูแลเอาใจใส่และควบคุมบุตรมากเกินไป ซึ่งจะทำให้บุตรเป็นคนที่ต้องพึ่งผู้อื่น
 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคับข้องใจ
2. การผ่อนปรน (Permissiveness) บิดามารดาจะให้โอกาสแก่บุตร
 ใฝ่ทำสิ่งที่เขาต้องการ ควบคุมบ้างเล็กน้อย บิดามารดาใช้เหตุผล ซึ่งจะทำให้บุตรเป็นคน
 เจ้าความคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับตัวได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์
3. การตามใจ (Indulgence) เป็นการปล่อยตามสบายมากเกินไป ซึ่งจะ
 ทำให้บุตรเห็นแก่ตัว เรียกร้องความสนใจ ชอบเรียกร้องราคา และมีความบกพร่องในการ
 ปรับตัว
4. การไม่ยอมรับ (Rejection) บิดามารดาไม่ให้ความสนใจในความ
 เป็นอยู่ของบุตร หรือเรียกร้องจากบุตรมากเกินไป และเกลียดชังบุตร จะทำให้บุตรขุ่นเคือง
 ไม่มีความสุข คับข้องใจ หงุดหงิด และเกลียดชังคนอื่น ๆ
5. การยอมรับ (Acceptance) บิดามารดาให้ความสนใจและความรักแก่
 บุตรอย่างชัดเจน จัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาความสามารถของบุตร พิจารณาถึง
 ความสนใจของบุตรด้วย ซึ่งจะทำให้บุตรปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี ให้ความร่วมมือ เป็นมิตร
 มีอารมณ์มั่นคง ซื่อสัตย์ และร่าเริง
6. การควบคุมจนเกินไป (Domination) บุตรที่ถูกควบคุมจนเกินไปจะ
 เป็นคนซื่อสัตย์ ลู่ภาพ และตระหนี่ถี่ถ้วน แต่มักจะเป็นคนขี้อาย หัวอ่อน เป็นคนยอมจำนน
 อ่อนไหวและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความรู้สึกผิด และความรู้สึกทรมาน
7. การยอมตามบุตร (Submission to Child) บิดามารดาประเภทนี้
 จะยอมให้บุตรใช้อำนาจกับตนและบุคคลในบ้าน บุตรจะทำตัวเป็นเจ้านายของบิดามารดาบุตร
 เรียนรู้ที่จะต่อต้านอำนาจ และพยายามที่จะทำตัวเป็นนายของคนทั่ว ๆ ไป

8. การให้ความสำคัญ (Favoritism) บิดามารดาจะรักและตามใจบุตร คนที่ตนเองให้ความสำคัญมากกว่าบุตรคนอื่น ๆ บุตรมักจะบอบบิดามารดา แต่จะก้าวร้าวและ ใช้อำนาจกับพี่ ๆ น้อง ๆ

9. การคาดหวังในตัวบุตร (Parental Ambitions) บิดามารดาที่คาดหวังในตัวบุตรสูง เมื่อบุตรทำไม่ได้ตามความหวัง ก็จะทำให้บุตรเป็นคนขุ่นเคือง ไม่ยอมรับ ความสามารถของตนเอง การตำหนิของบิดามารดาเกี่ยวกับความไม่ประสบความสำเร็จของ บุตรจะทำให้บุตรรู้สึกทุกข์ทรมาน ซึ่งจะส่งผลให้บุตรพัฒนาความรู้สึกไม่เพียงพอ

เพอร์ซิวัล เอ็ม ซัยมอนต์ (Symond อ้างถึงใน ศิริพร หลิมศิริวงศ์ 2511 : 25) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดู และเจตคติของบิดามารดาที่มีผลต่อ บุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. บิดามารดาที่ปล่อยปละละเลยบุตร จะทำให้บุตรมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว เจ้าคิดเจ้าแค้น ชอบพูดปด หนีโรงเรียน . สักเล็ขโมยน้อย
2. บิดามารดาที่ประคบประหงมเกินไป จะทำให้บุตรมีลักษณะเป็นคนไม่ให้ความร่วมมือ พึ่งตนเองไม่ได้ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. บิดามารดาที่มีอำนาจเหนือบุตร บุตรจะเป็นคนเจ้าระเบียบ ลู่ภาพเรียบร้อย อยู่ในโอวาท สามารถปรับตัวเข้ากับผู้ใหญ่ได้ดี สงบเสงี่ยม แต่ขาดความคิดริเริ่ม
4. บิดามารดาที่ยอมจำนนต่อบุตร บุตรจะขาดความรับผิดชอบ ไม่อยู่ในโอวาท เห็นแก่ตัว ตื้อดื้อ มักทำอะไรตามใจชอบ

เยลคอน กลุค และอีลีเนอร์ กลุค (Glueck and Glueck 1950 อ้างถึงใน สำนกมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย 2512 : 123) ได้ศึกษามลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ที่มีผลต่อบุคลิกภาพของบุตร พบว่า

1. การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาตั้งกฎข้อบังคับอย่างเข้มงวดให้บุตรประพฤติตาม จะพบว่า บุตรจะเป็นคนที่ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ชอบออกความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อถึงคราวที่จะต้องแก้ปัญหา ก็ทำไม่ได้

2. การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาฝึกบุตรให้มีวินัย โดยบอกเหตุผลให้ทราบ
 ถึงว่า ทำไมจึงควรปฏิบัติเช่นนั้น จะพบว่าบุตรจะเป็นผู้รู้จักไปเหตุผล รู้ความสำนึกที่พึงปฏิบัติ
 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นคนที่ย่อแ่ดงความคิดเห็น และมี
 ลักษณะของผู้นำ

ฌิน เพียเจต์ (Piaget อ้างถึงใน กรมสามัญศึกษา 2523 : 25)

กล่าวว่า

การพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กจะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจน
 ถึงวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์เมื่ออายุ 15 ปี โครงสร้าง
 ทางสติปัญญาของเด็กจะไม่มีการข้ามขั้นโดยจะพัฒนาตามอายุ และตาม
 ลำดับขั้น แต่อัตราการของพัฒนาการจะแตกต่างกันในเด็กแต่ละคน โดย
 ความแตกต่างนี้จะมีสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อ
 เด็ก คือ พ่อ แม่ นั้นเอง พ่อแม่มีส่วนช่วยอย่างมากในการที่จะสร้าง
 และเลือกสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กวัยก่อนเข้าเรียน

อีริก เอช อีริกสัน (Erikson อ้างถึงใน กรมสามัญศึกษา 2523 :
 27-28) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตรไว้ ดังนี้

เด็กเล็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นสิ่ง
 ที่แปลกใหม่และน่าตื่นเต้น ถ้าหากว่าสิ่งแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้
 เด็กมีความลุ่มจะส่งผลทำให้เด็กเป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่น
 ในตนเอง และเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น แต่ถ้าหากในวัยเด็กประสบ
 กับสิ่งที่ไม่พึงพอใจ จะทำให้เด็กขาดความลุ่ม เป็นผู้มองโลกในแง่ร้าย
 และขาดความมั่นใจในตนเอง.

โรเบิร์ต อาร์ เซียร์ (Sears อ้างถึงใน กรมสามัญศึกษา 2523 :
 31-33) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กว่า

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นเครื่องตัดสินถึงพัฒนาการของเด็ก
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ ซึ่งความแตกต่างกัน
 ทางบุคลิกภาพของบุคคล มักจะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างกันของพ่อแม่
 และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมานั้น เป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดู
 นอกจากนี้เด็กจะมีการเลียนแบบ พ่อแม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย
 ก่อนเรียน

อัลเบิร์ต แบนดูรา และริชาร์ด เอช วอลเตอร์ส (Bandura and Walters 1959 อ้างถึงใน ตวงเกื้อน ทัมธุมนาวิน 2524 : 195, 201) กล่าวถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อบุคลิกภาพ ดังนี้

1. บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง จะเป็นคนที่วิตกกังวล รู้สึกว่าตนไม่มีค่า รัชยา ชอบเรียกร้องความสนใจ ก้าวร้าว เป็นปฏิปักษ์ต่อสิ่งรอบตัว จำได้ว่า ขาดการให้ และไม่สามารควบคุมตนเองได้

2. บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งอาจเนื่องมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าว คือ การลงโทษของบิดามารดาไม่กล้าเผชิญความจริง มีความเกรงกลัวบิดามารดาจนไม่กล้าแสดงพฤติกรรมใด ๆ เมื่ออยู่ต่อหน้าบิดามารดา

เดโช ส่วนานนท์ (2510 : 44-46) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อบุตรในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. บิดามารดาละเลยไม่เอาใจใส่ต่อบุตร บ่อมทำให้บุตรมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ รู้สึกว่าจำเหว่ ไม่นั่นคง และมักจะส่งผลออกมาให้มีพฤติกรรมในรูปของการปฏิเสธ เป็นคนที่ขาดความรัก ทั้งยังให้ความรักแก่ใครไม่เป็นอีกด้วย

2. บิดามารดาที่ปกป้องคุ้มครองด้วยการบังคับ ออกคำสั่งอยู่ตลอดเวลา ทำให้บุตรขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มที่จะพึ่งผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา และเป็นผู้ที่ยอมคน คือ มีลักษณะเป็นผู้ตามตลอดเวลาด้วย

3. บิดามารดาที่ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ หรือหย่าร้างกัน บุตรจะมีความกระวนกระวายใจ มีความเครียด มีความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่นั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ไม่ร้นรมย์ และขาดแบบฉบับในการสร้างเสริมทักษะของตนเองด้วย

4. บิดามารดาที่ปิดมั้นและเคร่งครัดในศีลธรรมจรรยาอย่างมาก บ่อมมีผลให้บุตรมีโอกาสสร้างควมมีลัฒิ์สัมปญญะอย่างลู่ลู่ขึ้นได้ และทำให้มีแนวโน้มที่จะเกิดความขัดแย้งทางใจอย่างรุนแรงขึ้นได้ และอาจทำให้กลายเป็นคนลงโทษตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของตนเองขึ้นได้ด้วย

5. บิดามารดาที่มีศีลธรรมหย่อนยาน บุตรจะพลอยเป็นผู้มีศีลธรรมหย่อนยานไปด้วย ฉะนั้นกตติที่สังคมไม่ปรารถนาและอาจจะต้องเป็นผู้มีปัญญาของสังคมในที่สุด

โถมรัลมี สันทรประภา (2515 : 82-84) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. ประเภทถูกเลี้ยงให้เป็นผู้ใหญ่มาตั้งแต่เด็ก บุคลิกภาพของบุตรจะแบ่งได้เป็น 2 แบบคือ แบบที่เรียกว่า "แก่แดด" "เจ้าระเบียบ" เกี่ยวกับคำพูดเพื่อนเด็ก ๆ ที่คิดที่กระทำการต่าง ๆ อย่างเด็กไปหมด ราคัญแม่แต่ผู้ใหญ่บางคนที่ไม่ม่ระเบียบเลยกลายเป็นคนเข้ากับเพื่อนยาก ถ้าไม่เป็นแบบแรกนี้ก็จะกลายเป็นอีกแบบหนึ่ง คือ ถูกรู้สึกลูกจุกจุกมากเลย เปื้อแล้วคือเข้าไป ไม่ทำเลยหรือทำในสิ่งตรงกันข้ามเมื่ออยู่ลับหลังคนที่ตนเกรงกลัว
2. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นทวดตา โตขึ้นบุตรจะกลายเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง หลงตนเอง เห็นแก่ตัว ยกตนเหนือคนอื่น ถูกถูกคนที่ต่ำกว่า
3. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นผู้ร้าย บุตรจะเป็นคนมีปมด้อย เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ศรัทธาในเพื่อนมนุษย์ ไม่เชื่อว่า "น้ำใจ" จะมีจริงในโลกนี้ คอยแต่หวาดระแวงความหวังดีของคนอื่น มีตัวตนซึ่งเจ้าตัวไม่ยอมรับเพราะเฝ้าแต่ลุ่มพโยตัวเอง โกรธโยคยะตา แค่นึกองคนที่ลิ่งที่ตนไม่มี แค่นึกองคนที่ดีกว่าตน
4. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นของเล่น บุตรจะเป็นคนชอบแสดงออกจนบางครั้งไม่เลือกกาลเทศะ กลายเป็นคนจู้จี้จ้าน ชอบแสดงตนเรียกร้องความสนใจคนอื่น มักทำเด่นทำให้บุคลิกภาพเสีย
5. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นสัตว์ บุตรจะกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์ ไม่มี ความเชื่อมั่นในตนเอง โลเล เป็นคนตัดสินใจอะไรเองไม่ได้ ไม่ไว้วางใจคนอื่น ชอบหวาดระแวง
6. ประเภทถูกเลี้ยงอย่างเป็นคน บุตรประเภทนี้จะโตขึ้นเป็นตัวตนที่ลุ่มบรูณ์ตามฐานะของตน ความพิจารณาทางจิตหรือความผิดปกติทางจิตจะมีน้อยหรือไม่มีเลย

เสรีศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2518 : 154-157) กล่าวถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. ลักษณะการเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับ บุตรจะมี 2 ลักษณะด้วยกันคือ
 - 1.1 แบบเก็บกด ยอมรับสภาพที่หมิ่น ชर्म ชี้อาย หนีสังคม เป็นต้น
 - 1.2 แบบก้าวร้าวในสังคม (Unsocialized aggressives) มีความกระตือรือร้นสูง ชื่นฉินฉา เป็นต้น
2. ลักษณะการเลี้ยงดูแบบรักลูกเกินไป จะส่งผลให้บุตรกลายเป็นคนชี้อาย ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความลุ่มใจ เปล่าเปลี่ยมเดี๋ยวคาย แต่เด็กเหล่านี้ครู่จะซึมเศร้า เพราะไม่ทำผิดวินัย ส่นใจศำรำเรยน และส่นใจกิจกรรมที่ำำเพียงคนเดียว
3. ลักษณะการเลี้ยงดูแบบควบคุมเกินไป จะทำให้บุตรมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ ถ้าเด็กมีความล่ำมำรตต่ำกว่ำควมมุ่งหวังของบิดามำรต โดยจะแสดงปฏิกิริยำหนีส่นำนการณั้่น ๆ และในบางครั้งจะพูดปดหรือโกหกเพื่อให้อิดำมำรตำพอใจ มำกจะมีอำการก้ำวลใจ ส่งสัย รู้สึกเป็นปมต้อบ มีอำการกลัวง่ำยบางครั้งมีอำการของโรคประล่ำท
4. ลักษณะของการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย บุตรจะมีพฤติกรรมเป็นแบบยึดตัวเองเป็นใหญ่ (Egocentric) เป็นแบบไม่มีระเบียบวินัย ก้ำวรำว มีพฤติกรรมต้อตำนคนอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2523 : 47) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตร ดังนี้

1. บิดามารดาที่มีทำที่ำำในการเลี้ยงดูอย่างเคร่งครัด ควบคุมบังคับเรียกร้องเอาแต่ใจ เด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ ประล่ำทอ่อน ไม่มีความมั่นใจ ขำคควมเข้ำใจและยอมรับผู้อื่น เป็นคนศัดส่นใจเองไม่เป็น หรือไม่ก็คือไม่จ้ำงใครเลย กระค้ำงและก้อกวนผู้อื่น
2. บิดามารดาที่มีทำที่ปฏิบัติเสรี ไม่ยอมรับ ไม่ต้องการ เด็กจะขำขำเป็นคนที่มีส่นชณะต้อตำนสังคม คือ เป็นเด็กก้ำวรำว เจ้ำคิดเจ้ำค้ำน ย่อพูดปด สักเส็กยโมยน้อยหนีโรงเรยน

3. บิดามารดามีท่าทีลุ่มยอม ตามใจจนเกินขอบเขต เด็กจะมีบุคลิกภาพ
เอาแต่ใจตนเอง ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ ทั้งนี้เพราะเคยถูกตามใจมามากจนเคยตัว
เลบคิดว่าคนอื่น ๆ จะต้องตามใจตนเองด้วย

4. พ่อแม่มีท่าทีปกป้องทะนุถนอมจนเกินควร เด็กจะมีบุคลิกภาพที่ขบถพึ่งพา
ผู้อื่น ประเภทไข่มุนิน ไม่ค่อยอยากโต ไม่ยอมช่วยตนเอง รอคอยโชคชะตา ขาดความอดทน
เปราะบาง จิตใจเสียบลุบง่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

งานวิจัยต่างประเทศ

อัลเฟรด ส บอลด์วิน (Baldwin 1954 : 127-131 อ้างถึงใน Mussen and
others 1969 : 250-254) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
ประชาธิปไตย แบบให้ความอบอุ่น และแบบตามใจ จากเด็กอนุบาล จำนวน 56 คน โดยใช้
มาตราการประเมินพฤติกรรมบิดามารดาของ เฟลล์ (Fels Parent Behavior Rating
Scale) พบว่า เด็กที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือ ไข่เหตุผลกับเด็กและ
มีการปรึกษาหารือกันบ่อย ๆ จะมีลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับ
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

เฮเลน เอฟ แอนโทนอฟสกี (Antonovsky 1959 : 37-51) ได้ศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูบุตร แบบให้ความรัก แบบเรียกร้องเอาจากเด็ก และ
แบบจำกัดสิทธิ์ของเด็ก กับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็ชาย 6 คน เด็กหญิง
3 คน อายุ 20-23 เดือน และมารดาของเด็กทั้งหมดรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์มารดา
และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก โดยดูจากการที่เด็กเล่นแบบ
แปลก ๆ ใหม่ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการแสดงความรักของมารดา โดยการจุม การเล่น
ด้วย และการปกป้องดูแลจากมารดา การที่ความคิดสร้างสรรค์สัมพันธ์กับการแสดงความรักของ
มารดานั้น เป็นการเอาใจใส่เด็ก ทำให้เด็กได้รับความอบอุ่นปลอดภัย ซึ่งทำให้เด็กกล้าแสดง
ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์

อัลเฟรด บี ฮิลบรัม (Heilbrum 1966 : 51-59) ได้ศึกษาแบบแผนของการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่มีผลต่อพัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจ โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 4 แบบคือ แบบทอดทิ้ง (Rejecting) แบบยอมรับ (Accepting) แบบปกป้องมากเกินไป (Overprotection) และแบบละทิ้งปฏิเสธ (Ignoring) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม พี เอ อาร์ ไอ (PARI) และแบบสอบถามการสร้างความคิดรวบยอด (WCST) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ถูกทอดทิ้งจะโต้คະแผนการสร้างความคิดรวบยอด ต่างจากกลุ่มที่เลี้ยงดูแบบยอมรับอย่างมีนัยสำคัญ โดยโต้คະแผนต่ำกว่ากลุ่มที่ติดตามดายอมรับ ส่วนกลุ่มที่ถูกละทิ้งปฏิเสธ และกลุ่มที่ปกป้องมากเกินไปไม่แตกต่างจากกลุ่มยอมรับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อดวิน วัตสัน (Watson 1967 : 168) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบให้อิสระที่มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ได้รับความรัก เช่นเดียวกัน แตกต่างกันในเรื่องเข้มงวดกับระเบียบวินัย และได้รับอิสระในระเบียบวินัย จำนวน 88 คน จากการทดลองทางจิตวิทยา 2 ครั้ง และครูเป็นผู้ประเมินค่าโดยวัดมิติเกี่ยวกับบุคลิกภาพในด้านต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า จากการประมาณค่าของครู เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะมีความวิตกกังวล ขาดการควบคุมอารมณ์ และไม่มีความสุข แต่เป็นพวกที่ทำกิจกรรมได้ดีกว่า แต่เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสระ จะมีลักษณะดังนี้

1. เป็นคนที่พึ่งตนเองได้ และเป็นผู้ริเริ่ม (Initiative) ได้มากกว่า
2. เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความกระตือรือร้นสูงกว่า
3. มีความเป็นมิตร และไม่เป็นปรปักษ์ต่อผู้อื่น
4. เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ และความร่วมมือดีกว่า

นอร์มา ทรอบริดจ์ (Trowbridge 1968 : 80-83) ได้ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ที่อยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนรัฐบาลในตะวันออกเฉียงคือ อาฟกานิสถาน อิรัก เลบานอน และที่อื่นเดิยวตะวันตก จำนวน 160 คน เรื่องที่เขาศึกษา คือ เขามีความเชื่อว่าเด็กจะมีความคิดเกี่ยวกับนวนิยายที่เด็กอ่าน

ตามหัตถ์ของเด็กรเอง ซึ่งตามปกติเด็กย่อมจะต้องการระบายความคิดนั้นออกมา ดังนั้นถ้าให้เด็กเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ออกมา เราก็จะทราบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ ผลจากการศึกษารูปว่า วัฒนธรรมมีผลทำให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นเมื่อวัฒนธรรมต่างกับความคิดสร้างสรรค์ก็จะมีลักษณะที่ต่างกันด้วย

บาโรโม ยูเซฟ (Yoosef 1978 : 5355-A) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการรูจใจ 3 แบบคือ แบบชู่และท่าโทง แบบให้รางวัล และแบบให้เหตุผล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 6 และระดับ 8 ของโรงเรียนในย่านชานเมือง จำนวน 168 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ให้แรงจูงใจแบบชู่และท่าโทง จะมีพฤติกรรมสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่ได้รับแรงจูงใจแบบให้รางวัล และแบบให้เหตุผล จะมีพฤติกรรมสร้างสรรค์ดีกว่าอีก 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ให้เหตุผลจะมีพฤติกรรมสร้างสรรค์สูงที่สุด

งานวิจัยในประเทศไทย

วิมล เกตุชา (2515 : 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับความคิดสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำและความวิตกกังวลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดลือโขทัย จำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ประบูทธ์ วิยรติงฐ์ ไต้แปลและตัดแปลงมาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ บรอนเฟนเบรนเนอร์ ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักในลักษณะของการให้รางวัล การให้ความเป็นมิตร การให้ความใกล้ชิดอบอุ่น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ก็มีแนวโน้มว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษตามอารมณ์นั้น มีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิดสร้างสรรค์

เจริญรุ่ง ปานใหม่ (2515 : 39) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กับความคิดสร้างสรรค์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนราชวินิต และโรงเรียนภูเขาไท จำนวน 142 คน เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ Torrance ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กลุ่มอุ้งปานกลาง และต่ำ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

รัชต์ กิติพรชัย (2515 : 95-96) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ในด้านความเข้มงวด การลงโทษ กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสาธิต จำนวน 87 คน และบิดามารดาของกลุ่มตัวอย่าง 66 คู่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ วอลแลช และ โคแกน (Wallach and Kogan) ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวด และการลงโทษไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร

ถิ่น แพเพียร (2517 : 30-32) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบคือ แบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป กับความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 283 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป และแบบทอดทิ้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประพันธ์ สุทธาวาส (2519 : 42-43) ได้ทำการศึกษาความก้าวหน้าของนักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาเปรียบเทียบ (1) ความก้าวร้าวของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากไป (2) ความก้าวร้าวในเพศชายและหญิง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2518 ของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ จำนวน 60 คน เป็นชาย 30 คน หญิง 30 คน เครื่องมือที่ใช้มี 3 อย่างคือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของ ถิ่น แพร่เพชร
2. เครื่องมือวัดความก้าวร้าว ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
3. แบบสอบถามความรู้สึกหลังจากการทดลอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีความก้าวร้าวมากกว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากไป มีความก้าวร้าวมากกว่านักศึกษาที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
3. นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองมากไป มีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาชายและหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ กัน มีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน

บังศิตตา สักดิ์อุดม (2523 : 52-53) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความมีวินัยในตนเอง โดยศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 จากโรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และแบบวัดความมีวินัยในตนเอง (ใช้ของกรรณา กิจยพันธ์) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีวินัยในตนเองมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีวินัยในตนเองมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บวาใจ จุลพงษ์ (2524 : 53) ได้ศึกษาถึงประเภทของการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้กับระดับการไร้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุดรธานี เมื่อปี 2523 ได้ใช้แบบสัมภาษณ์ประเภทของการอบรมเลี้ยงดูและแบบสอบถาม

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวดกวดขันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวดกวดขันมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

ยี่หวาล พรธาศาวิทย์ (2524 : 66-68) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขันและปล่อยปละละเลย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 653 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชุด คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ด้วยรูปภาพแบบ ของ ทอแรนซ์ (Torrance) แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้ทดสอบกลุ่มตัวอย่าง และทดสอบติดตามมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่สัมพันธ์กับความคิดละเอียดละออ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์กับความคิดละเอียดละอออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่ม และความคล่องในการคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด และความคิดละเอียดละออ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พูนสุข เวชวิฐาน (2528 : 33-35) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง และแบบยับยั้งการพึ่งตนเองของมารดา กับความคิดสร้างสรรค์กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของมารดา

และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ ทอแรนซ์ (Torrance) ผลการวิจัยพบว่า การอบรม
 เลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองของมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัย
 สำคัญที่ระดับ .05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบยับยั้งการพึ่งตนเองของมารดา ไม่มีความสัมพันธ์
 กับความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรทิพย์ อินทญ (2530 : 64-66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์
 ทางวิชาคำล่ตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน
 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2528 จากโรงเรียน
 มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ใน
 การวิจัย คือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาคำล่ตรีของ ทักษิณี พุกขชลธาร และ
 แบบทดสอบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ผลวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ทาง
 วิชาคำล่ตรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเล่นอภิเษกในครอบครัว และแบบใช้
 เหตุผลมีความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาคำล่ตรีสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด
 กวดขัน และแบบยอมตามใจบุตร แบบปล่อยปละละเลย และแบบละทิ้งปฏิเษร อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน มีความ
 คิดสร้างสรรค์ทางวิชาคำล่ตรีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา จากล่ล็ก (2530 : 73-75) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบมโนทัศน์
 ทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 แบบปล่อยปละละเลย และแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใน
 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 ที่ได้จากการลุ่มตัวอย่าง
 แบบหลายชั้นตอน จำนวน 389 และผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้ เครื่องมือที่ใช้ในแบบ
 ทดสอบมโนทัศน์ทางจริยธรรมและแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า

1. เมื่อแยกวิเคราะห์หัตถ์คัมภีร์ทางจริยธรรมออกเป็นค่าน ๆ 8 ด้านตาม ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ ไม่พบความแตกต่างในมโนทัศน์ทางจริยธรรม 7 ด้านคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง และด้านความอดทนอดกลั้น มีเพียงด้านเดียวเท่านั้นคือ มโนทัศน์ทางจริยธรรม ด้านความไม่เห็นแก่ตัวของนักเรียน ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมี มโนทัศน์ทางจริยธรรมด้านความไม่เห็นแก่ตัวสูงกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดู แบบคุ้มครองมากเกินไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เมื่อแยกวิเคราะห์หัตถ์คัมภีร์ทางจริยธรรมออกเป็นค่าน ๆ 8 ด้าน ตาม ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ไม่พบความแตกต่างในมโนทัศน์ทางจริยธรรม 6 ด้านคือ ด้าน ความรับผิดชอบ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความ ซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีน้ำใจเป็นธรรมไม่ลำเอียงและด้านความอดทนอดกลั้น มีเพียง 2 ด้าน คือ ด้านความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลาที่นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาสูงกว่าระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มีมโนทัศน์ทางจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลาสูงกว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา และด้านความไม่เห็นแก่ตัว นักเรียนที่ ผู้ปกครองมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีมโนทัศน์ทางจริยธรรมด้านความไม่เห็น แก่ตัวสูงกว่ามโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่ ระดับ .05

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน พอจะสรุปได้ดังนี้

1. บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบบิดามารดายอมรับมีการสร้างความคิดรวบยอดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง

2. กลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบละทิ้งปฏิเสธ มีการสร้างความคิดรวบยอด ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบบิดามารดายอมรับ

3. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จะมีความวิตกกังวลขาดการควบคุมอารมณ์ และไม่มีความสุข แต่จะเป็นผู้ที่ทำกิจกรรมได้ดี

4. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอีลัระ จะเป็นคนที่พึ่งตนเองได้ มีความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น มีมนุษยสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือ
5. วัดธรรมมณีสถาให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนที่อยู่ในสังคมวัดธรรมมณีสถาที่แตกต่างกัน จะมีความคิดสร้างสรรค์ที่มีลักษณะแตกต่างกัน
6. นักเรียนที่ติดตามราคาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีลักษณะของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ติดตามราคาเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง และแบบทอตกัง
7. การอบรมเลี้ยงดูทั้งแบบเข้มงวด และการลงโทษไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ของบุตร
8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีความสัมพันธ์กับความละเอียดละออ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มความคล่องในการคิด
9. การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองของมารดา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์
10. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาศาสตร์ต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน มีความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน
11. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีมโนทัศน์ทางจริยธรรมด้านความไม่เห็นแก่ตัวสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบคุ้มครองมากเกินไป

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม

ความหมายของภูมิหลังทางครอบครัว

สำราญกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2506 : 2596) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ครอบครัว" ดังนี้

ครอบครัว (นาม) หมายถึง ผู้ที่อยู่ร่วมบ้านเดียวกัน ฮันโตแก่ บิดา มารดา บุตร และรวมตลอดถึงผู้มีส่วนร่วมโดยสิทธิและหน้าที่ด้วย เช่น ญาติที่มอง คนรับใช้ เป็นต้น

ส่วนคำว่า "ภูมิลัษ" นั้น มาผิด มาผิดเจริญ (2514 : 701) ได้ให้ความหมาย ดังนี้

ภูมิลัษ (นาม) หมายถึง ประวัติความเป็นอยู่ดั้งเดิม

ดังนั้น "ภูมิลัษทางครอบครัว" จึงมีความหมาย หมายถึง ประวัติความเป็นอยู่ดั้งเดิมของบุคคลที่อยู่ร่วมบ้านเดียวกัน

เด ย้ง และอาร์ คับบิลว แมค (Young and Mack 1951 : 160) กล่าวถึงภูมิลัษทางครอบครัวว่า

การศึกษาถึงประวัติความเป็นอยู่ดั้งเดิมของบุคคลบุคคลหนึ่งนั้น ต้องมีการศึกษาถึง เชื้อชาติ คำลัษ วัฒนธรรมประเพณี ลักษณะของการประกอบอาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ของบุคคลบุคคลนั้น นั่นคือ การศึกษาถึงสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้นนั่นเอง

ลูซุม ศิริบุรินทร์ (2525 : 57-58) ได้แบ่งสถานภาพทางสังคมออกเป็น

2 แบบคือ

1. สถานภาพที่โตมาโดยกำเนิด (Ascribed Status) เป็นสิ่งหรือมรดกที่บุคคลโตมาแต่แรกเกิด โดยไม่คำนึงถึงความสามารถใด ๆ หรือสิ่งแวดล้อมใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ เครือญาติ ลักษณะร่างกาย สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่โตมาเป็นมรดกสืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่แรกเกิด

2. สถานภาพที่โตมาภายหลัง (Achieved Status) เป็นสถานภาพที่บุคคลโตมาโดยความรู้ความสามารถ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นการบ่งชี้ถึงความสัมฤทธิ์ภาพของบุคคล สามารถกล่าวได้ในประเด็นลัษดังนี้

2.1 สถานภาพทางการศึกษา ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนจนจบชั้นระดับต่าง ๆ เช่นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา ปริญญา เป็นต้น

2.2 สถานภาพทางอาชีพ ได้แก่ การเป็นครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักธุรกิจ จากระดับธรรมดาจนถึงระดับสูงสุด เช่น เป็นอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ เป็นต้น

2.3 สถานภาพทางการเมือง ในสังคมย่อมมีการจัดระเบียบสังคม มีผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ปริมาณงาน ความรับผิดชอบ สิทธิหน้าที่ และอำนาจ เช่น รัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี มีสถานภาพต่างกัน หรืออีกนัยหนึ่ง ตำแหน่งหัวหน้าทุกหน่วยงานมีสถานภาพสูงกว่าตำแหน่งใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้บริหารและสั่งการได้ตามสถานภาพสังคม ซึ่งได้กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายไว้

2.4 สถานภาพทางเศรษฐกิจ บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน บางครอบครัวยากจนมีหนี้สิน มีชีวิตอยู่ด้วยความขัดสนขัดสนยากไร้อนาคตว่าเป็นคนจน บางครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจดีทรัพย์สินมั่งคั่งมาก มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตดีคือ เป็นคนรวย เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี และอภิมหาเศรษฐี เป็นต้น

ในสภาพสังคมโดยทั่วไป สถานภาพทางสังคม อันได้แก่ สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด และสถานภาพที่ได้มาภายหลัง ดังกล่าวข้างต้น เป็นตัวกำหนดชนชั้นของคนในสังคมที่มีสถานภาพและบทบาทต่าง ๆ กัน ประติษฐ์ มัชฌิมา (2522 : 38-40) แบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ ดังนี้

1. ชนชั้นต่ำระดับต่ำ (Lower-Lower Class) เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการศึกษาน้อยที่สุด รายได้ต่ำมาก มีความมั่นคงในอาชีพน้อยที่สุด ได้แก่ กรรมกร คนงานทั่วไป คนชั้ตรงเท้า เป็นต้น ลักษณะโครงสร้างทางครอบครัวไม่มั่นคง วิตถามารดาหรือผู้ปกครองมักจะไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา ตั้งความหวังในการศึกษาสำหรับนักเรียนต่ำ ไม่สนใจและไม่ให้การสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน ไม่มีการเตรียมแผนการเรียนไว้ล่วงหน้า วิตถามารดาหรือผู้ปกครองบางคนอาจจะให้นักเรียนออกจากโรงเรียนโดยเร็วที่สุด เพื่อจะได้ช่วยตนเองได้ ประสพการณ์เช่นนี้ ไม่ทำให้นักเรียนเกิดความทะเยอทะยานสนใจในการศึกษาสูง

2. ชนชั้นต่ำระดับสูง (Upper-Lower Class) ชนชั้นนี้บางครั้งมีสภาพคล้ายชนชั้นแรก แต่สถานภาพ บางอย่างดีกว่า ส่วนใหญ่เป็นพวกคนงาน ใช้แรงงาน เช่น

พวกลูกจ้าง และคนงาน พวกนี้ก็จะทำงานหนัก ซื่อสัตย์ รับผิดชอบในหน้าที่การงานและครอบครัว อดความอดทนหรือผู้ปกครองรับผิดชอบต่อนักเรียน และอยากให้เด็กเรียนได้รับการศึกษามากกว่าที่ตนได้รับมา แต่ก็ไม่ถึงขั้นอุดมศึกษา เนื่องจากอดความอดทนหรือผู้ปกครองเห็นว่า การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมาจะช่วยหาเงินได้

3. ชั้นชั้นกลางระดับต่ำ (Lower-Lower Class) ได้แก่ พวกครู นางพยาบาล นักธุรกิจ พนักงานขายของ ย่างฝีมือ เจ้าหน้าที่ธุรกิจ หัวหน้ากรรมกร และ เลขาธุการ เป็นต้น ชั้นชั้นนี้มีขนาดของครอบครัวสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เขาอยู่ อดความอดทนหรือผู้ปกครองร่วมกันรับผิดชอบและเลี้ยงดูนักเรียน นักเรียนจะต้องอาศัยความพยายามของตนเอง ในขณะที่อดความอดทนหรือผู้ปกครองให้ความสนับสนุน อดความอดทนหรือผู้ปกครองให้ความสำคัญในการศึกษา และสนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนในระดับสูง

4. ชั้นชั้นกลางระดับสูง (Upper-Middle Class) ได้แก่ ผู้บริหารธุรกิจ ชั้นสูง แพทย์ ทนายความ และวิศวกร เป็นต้น รายได้ของบุคคลในชั้นชั้นนี้สูงมาก ฐานะความเป็นอยู่ตลอดจนสถานภาพทางสังคมสูงไปด้วย นักเรียนที่อยู่ในชั้นชั้นนี้จะได้เปรียบนักเรียนในชั้นชั้นอื่น ๆ คือ แวดล้อมด้วยคนที่มีการศึกษา ใกล้ชิดกับคนที่ชอบอ่านหนังสือ ประกอบกับการอบรมของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองมักจะเน้นให้เรียนอย่างหนัก นักเรียนมองครอบครัวอย่างไม่ว่าจะเป็น ที่ ญาติ คนสนิทคุ้นเคย ต่างก็เป็นคนที่มีการศึกษา มีงานมั่นคง รายได้ดี จึงทำให้นักเรียนรู้ถึงความสำคัญของการศึกษา และผลการศึกษาของนักเรียนในชั้นชั้นนี้ส่วนใหญ่มักได้คะแนนค่อนข้างสูง

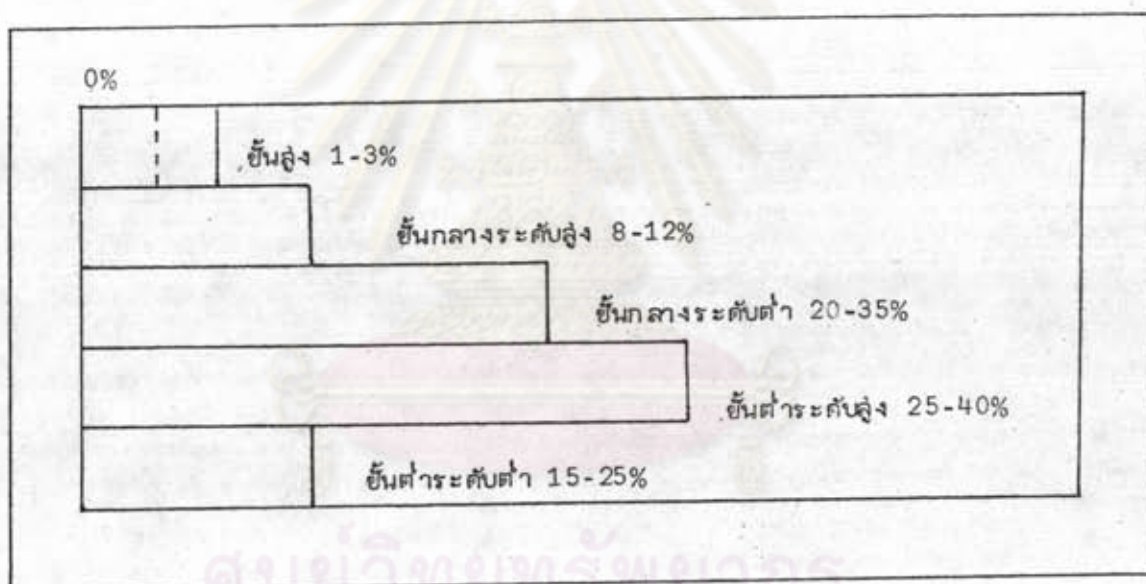
5. ชั้นชั้นสูง (Upper Class) มีจำนวนน้อยที่สุดในกลุ่มชั้นชั้นระดับอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเป็น เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเจ้าของที่ดิน การดำเนินชีวิตในชั้นชั้นนี้จึงหรูหราเฟื่องเฟือย ในการอบรมเลี้ยงดูนักเรียน นักเรียนในชั้นชั้นนี้จะมีเป้าหมายในการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งเกียรติยศทางสังคมมากกว่าที่จะศึกษาเพื่อวางรากฐานของตนเอง

นอกจากนี้ ประเสริฐ แยมกลุ่มพงษ์ (2522 : 124) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับชั้นชั้นต่ำระดับต่ำอีกว่า ในชั้นชั้นนี้ นักเรียนต้องออกจากสถานศึกษาช่วยเป็นแรงงานในครอบครัว อดความอดทนหรือผู้ปกครองมีความจำเป็นต้องบุงกับภารกิจการเลี้ยงครอบครัว จึงไม่มี

เวลาเอาใจใส่นักเรียน หรือเข้มงวดในการปลูกฝังคุณธรรมที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะต่ำกว่านักเรียนที่มาจากชนชั้นกลาง เพราะนักเรียนไม่สนใจหรือเห็นประโยชน์ในการศึกษา นักเรียนจึงมีผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนต่ำ เปรียบเช่นคนที่ต้องออกจากโรงเรียนเพราะไม่สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับสูง

ฮาร์ เจ ฮาวิกเฮิร์ลส และเบอร์นิซ แอล นิวการ์เทน (Havighurst and Neugarten 1962 : 254) ได้แสดงถึงปริมาณความแตกต่างของกลุ่มชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบให้เห็นถึงปริมาณความแตกต่างของกลุ่มชนชั้นระดับต่าง ๆ ในสังคม

สิ่งที่กำหนดสถานะทางอาชีพทางชั้นสังคม

พอล ซี ฮอร์ตัน และเฮลเตอร์ แอล ฮันท์ (Horton and Hunt 1972 : 254)

กล่าวถึงสิ่งที่กำหนดสถานะทางอาชีพทางชั้นสังคมว่าประกอบด้วย

1. อาชีพ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยให้ถึงสถานภาพทางชั้นสังคม เพราะส่วนประกอบของชีวิตไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษา มาตรฐานความเป็นอยู่ ลักษณะคนที่เกี่ยวข้อง ภารกิจประจำวันในชีวิตครอบครัว หรือแม้แต่ค่านิยมและความเชื่อล้วนเกี่ยวข้องกับอาชีพ โดยเฉพาะประสบการณ์จากอาชีพมีส่วนสำคัญต่อแนวความคิดของพ่อแม่ เกี่ยวข้องกับอาชีพที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนาสำหรับลูกซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพให้แก่เด็กในอนาคต เพื่อให้เด็กประสบสัมฤทธิ์ผลในชีวิต

2. การศึกษา สถานภาพทางชั้นสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษา อย่างน้อยที่สุด 2 ประการคือ

1. การที่จะมีการศึกษาสูงได้นั้นต้องมีเงินเป็นจำนวนมาก และต้องมีแรงจูงใจเด็กที่เป็นชนชั้นสูง (Upper Class) มีเงินอย่างเพียงพอสำหรับการเรียนในโรงเรียนที่ดี มีการสนับสนุนและการกระตุ้นมากกว่าเด็กที่มาจากชนชั้นต่ำ (Lower Class)

2. ระดับชั้นและประเภทของการศึกษามีผลต่อการคัดอันดับชั้น การศึกษาเป็นเครื่องกระตุ้นความทะเยอทะยานที่สำคัญ การมีการศึกษาสูงมิใช่จะเป็นเครื่องช่วยให้เขาได้อาชีพตามที่ต้องการเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ช่วยเปลี่ยนค่านิยมความสนใจ เป้าหมาย ฯลฯ ในวิถีชีวิตอีกด้วย

3. ความมั่งคั่งและรายได้ รายได้หมายถึง สิ่งที่ได้รับเป็นเงินเคียน จากการประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงการเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ ทำให้บุคคลนั้นดำรงสถานภาพชั้นสังคมในระดับต่าง ๆ ถ้ามีรายได้จำนวนมากเป็นเจ้าของทรัพย์สินหลาย ๆ ประการก็จะทำให้อยู่ในสถานภาพชั้นทางสังคมระดับสูง เนื่องจากมีรายได้สามารถใช้จ่ายปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ระดับการศึกษาให้ดีขึ้น สูงขึ้นได้แม้ว่าบุคคลนั้นไม่สามารถจะจัดทำเพื่อตนเองได้ก็สามารถจัดทำเพื่อลูกของตน เพื่อให้ลูกของตนได้ประสบผลสำเร็จในชีวิต ซึ่งการจัดทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำได้ก็เป็นผลสำเร็จก็ต้องอาศัยรายได้สูง ดังนั้นพ่อแม่ที่รายได้สูงจึงสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกประสบผลสำเร็จได้มากกว่าพ่อแม่ที่มีรายได้น้อย นับว่ารายได้อีกบ่งบอกสถานภาพทางชั้นสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

ปรัชญา สุวินทพันธุ์ (2526 : 20) ได้พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนด สถานภาพทางชนชั้นของประชากรในกรุงเทพมหานคร และได้ให้คำจำกัดความกว้าง ๆ เกี่ยวกับ ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจของคนชั้นต่าง ๆ ดังนี้

คนชั้นสูง คือ คนที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,001 บาทต่อเดือนขึ้นไป มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่รับราชการหรือทำธุรกิจส่วนตัวรวมทั้งลูกจ้างของรัฐและเอกชน

คนชั้นกลาง คือ คนที่มีรายได้ระหว่าง 4,001-10,000 บาทต่อเดือน มีการศึกษาไม่เกินระดับปริญญาตรี รับราชการหรือเป็นลูกจ้างของรัฐและเอกชน หรือทำธุรกิจการค้า ระดับกลาง

คนชั้นล่าง มีรายได้ไม่เกิน 4,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ประถม ประกอบอาชีพเป็นกรรมกร ช่างฝีมือ เกษตรกรรม รวมทั้งลูกจ้างระดับล่างทั้งของรัฐ และเอกชนและพวกที่ทำการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ

โดยสรุปแล้วสถานภาพที่แท้จริงของบิดามารดาก็คือ การบอกตำแหน่งทางสังคม ของบิดามารดาว่าอยู่ในกลุ่มสถานภาพทางชั้นสังคมระดับใด โดยอาศัยการพิจารณาจากปัจจัย 3 ประการที่สำคัญ คือ อาชีพ การศึกษา ความมั่งคั่งและรายได้ ซึ่งปัจจัยทั้งสามประการ นี้ก่อให้เกิดความแตกต่างในการดำเนินชีวิตและค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้ประสพผล สำเร็จ อาทิเช่น บิดามารดาที่มีสถานภาพทางชั้นสังคมสูง จะตระหนักถึงคุณค่าในการศึกษา เพียงเพื่อเกียรติชื่อเสียง และพยายามที่จะรักษาสถานภาพระดับเดิมของตนไว้ ดังนั้นในการ อบรมเลี้ยงดูลูกจึงมักจะมีครู อาจารย์มาสอนพิเศษและคอยให้คำแนะนำเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ ผลการเรียนของลูกอยู่ในระดับดี หรือกลุ่มบิดามารดาที่มีสถานภาพทางชั้นสังคมปานกลาง บิดา มารดาจะตระหนักในคุณค่าการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่จะทำให้ประสพผลสำเร็จในชีวิตได้ จึง สันนิษฐานและคาดหวังให้ลูกเรียนให้ได้ผลดีอยู่ในระดับสูง ส่วนกลุ่มบิดามารดาที่มีสถานภาพทาง ชั้นสังคมต่ำ บิดามารดามักไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูง ไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของการศึกษา และประกอบกับต้องมุ่งสนใจในการทำงานเลี้ยงชีพ เพราะงานที่ทำไม่แน่นอนมั่นคง โอกาสตก- งานบ่อย ๆ รายได้ไม่มีดีจึงไม่สนใจในตัวเด็ก เด็กจะเรียนอย่างไรประสพผลสำเร็จในการเรียน เท่าไหนไม่รู้ ถ้าไม่ประสพผลสำเร็จ เด็กจะออกมาหางานทำ พ่อแม่ก็ยิ่งท้อใจที่ช่วยเป็นแรงงาน ให้ครอบครัว เป็นต้น

จะเห็นว่าในแต่ละสถานภาพทางชั้นสังคมที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจาก อาชีพ รายได้ การศึกษาที่แตกต่างกัน โอกาสก้าวหน้าหรือประสพผลสำเร็จของนักเรียนในแต่ละชั้นชั้น ก็จะแตกต่างกันตามความแตกต่างในสถานภาพทางสังคมของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

นอกจากนี้ เค ย้ง และอาร์ ดับบลิว แมค (Young and Mack 1951 : 160)

ได้กล่าวถึง สถานภาพทางชั้นสังคมของบุคคลว่า

สถานภาพทางชั้นสังคมของบุคคล หมายถึง ตำแหน่งของบุคคล ในโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเกิดจากบทบาททางสังคม อันได้แก่ การแบ่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล รวมถึงหน้าที่สัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วย ดังนั้น สถานภาพทางสังคมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองจึงควร หมายถึง บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน อีกด้วย

ก้อ ลัवलิตาณีย (2515 : 19) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่มี ต่อนักเรียนว่า

บทบาทหน้าที่ของบิดามารดาที่มีต่อนักเรียน หมายถึง ภาระหน้าที่ ในการให้การเลี้ยงดู การให้การอบรมสั่งสอน และการให้การศึกษ แก่นักเรียน อันจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนก้าวไปสู่ความสำเร็จใน ชีวิตในภายภาคหน้า

เมทวดี อุตโหมย์ (2516 : 286) กล่าวถึง หน้าที่ของบิดามารดาในการ ให้การศึกษาแก่บุตรโดยสรุปว่า

เมื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการให้การศึกษ ดังนั้นบิดามารดาหรือผู้ปกครองจึงต้องใส่ใจจริงจัง เป็นพิเศษกับการศึกษาของนักเรียน โดยจะต้องส่งเสริม ให้นักเรียนได้เรียนเต็มความสามารถของเขา หรือมากกว่าเต็มด้วยความเต็มใจและพอใจ ของนักเรียนเอง ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและให้กำลังใจแก่นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ความ เชื่อมมั่นในตัวนักเรียนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดกำลังใจเป็นอย่างมาก นอกจากนี้มีงานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อความ ความสำเร็จของนักเรียนอย่างมาก มากกว่า อิทธิพลของครูกับโรงเรียนด้วย

นิรมลท์ อนุวัย (2529 : 101) กล่าวว่า "ตัวครูผู้สอนเองยังให้ความเห็นว่า ถ้าปีติมารดาหรือผู้ปกครองให้การสนับสนุนนักเรียน นักเรียนจะเรียนได้ดีขึ้นอย่างมากทีเดียว"

ลัมโภชน์ เขียมลู่ภาสิต (2528 : 40) ยืนยันว่า นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยปีติมารดาหรือผู้ปกครองจะต้องมีเวลาให้แก่เด็กเรียน โดยหาวิธีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่เด็กเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

ก่อ ลวีลัทธิพาณิชย์ (2519 : 19) ให้ความเห็นว่า ถึงแม้ปีติมารดาหรือผู้ปกครองจะส่งนักเรียนไปเรียนในโรงเรียนก็ได้หมายความว่า ปีติมารดาหรือผู้ปกครองจะพึงภาระในการอบรมสั่งสอน ดูแลและเอาใจใส่เด็กเรียนอย่างน้อยที่สุดปีติมารดาหรือผู้ปกครองจะต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เช่น ควบคุมดูแลให้นักเรียนไปโรงเรียน สักหาเครื่องใช้อันจำเป็นในการเรียนให้นักเรียน และให้ความช่วยเหลือในการเรียนของนักเรียนด้วยประการต่าง ๆ

ในการแก้ปัญหาทางด้านความสามารถเชิงวิชาการ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น อาทรร รัตนคำมวง (2522 : 20-22) ได้เสนอแนะว่า ปีติมารดาหรือผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือได้เป็นอย่างมาก เพราะบทบาทหน้าที่ของปีติมารดาหรือผู้ปกครองที่สำคัญก็คือ การให้การอบรมเลี้ยงดูนักเรียนอยู่แล้ว ปีติมารดาหรือผู้ปกครองจะช่วยเหลือนักเรียนได้โดย

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง
2. ปีติมารดาหรือผู้ปกครองควรให้คำตอบต่อคำถามของนักเรียน
3. ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่นักเรียนเท่าที่มีโอกาสทำได้ โดยคอยดูแลเอาใจใส่กับปัญหาที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือแนะนำ หรือชี้แนะทาง
4. คอยสนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างหยุดยั้งที่จะกระตุ้นเตือนให้นักเรียนรู้สึกใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา การเลือกซื้อหนังสือ หรือของเล่นที่มีส่วนพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน เป็นต้น
5. ให้อาจารย์นักเรียนในการจัดทำกิจกรรมที่ได้รับจากโรงเรียน โดยไม่มอบหมายงานบ้านให้นักเรียนรับผิดชอบมากเกินไป หรือเรียกใช้นักเรียนในขณะที่ทำการบ้าน

6. ให้ความสนใจและเอาใจใส่กับการเรียน หรือกิจกรรมของนักเรียน เช่น การทำการบ้าน หรือให้คำแนะนำในการทำงาน สักเวลา สักวันที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน สิ่งใดที่คนจะพูดถึง เรื่องการบ้านที่ได้รับจากครู ช่วยตรวจดูเมื่อนักเรียนทำการบ้านเสร็จเรียบร้อย เป็นต้น

7. ควรมีการทำโทษ และการให้รางวัล โดยทำโทษอย่างมีเหตุผล และให้รางวัลเพื่อเป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น

นอกจากนี้ สัมภาษณ์ เข็มสุภาอิต (2528 : 40-42) ได้เสนอแนะขั้นตอน ที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะช่วยนักเรียนให้เรียนดีขึ้นได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน โดยการพูดคุยกับนักเรียนเพื่อจะได้หาข้อมูล ว่า นักเรียนมีความวิตกกังวล หรือมีปัญหาต่อกิจกรรมที่โรงเรียนหรือไม่
2. ไปพบกับครู เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ปัญหา
3. จัดสิ่งแวดล้อมที่บ้าน เช่น การจัดสถานที่ทำการบ้านให้นักเรียน
4. ช่วยจัดตารางเวลา โดยแบ่งออกเป็นชั่วโมง เล่น การศึกษาส่วนตัว และการทำกิจกรรมอื่น ๆ
5. ให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำได้ตามเงื่อนไขที่
6. ทบทวนความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาทั้งวัน

ในการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะช่วยให้นักเรียนเก่งขึ้น ธีรพันธ์ อนุวัช (2529 : 102-103) ได้เสนอความเห็นว่าการสนับสนุนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือบรรยากาศในบ้านมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความพร้อมในการเล่าเรียน ของนักเรียน กล่าวได้ว่า บรรยากาศภายในบ้านกับการสนับสนุนของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือเรียกรวมว่า "เคหศึกษา" มีส่วนช่วยนักเรียนในด้านการศึกษาเป็นอย่างดี เป็นปัจจัย สำคัญที่สุด และได้เสนอแนะวิธีการสร้าง เคหศึกษาที่เกิดผลดีต่อการเรียนของนักเรียนดังนี้

1. ช่วยจัดในด้านเวลาและสถานที่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรช่วย กำหนดเวลาให้นักเรียนในเรื่อง การเรียนรู้ หรือทบทวนบทเรียนที่บ้าน แม้ว่าบางทีนักเรียน จะยังไม่ได้ทำการบ้านก็ควรมีเวลาประจำสัปดาห์สำหรับการอ่าน ทั้งในเนื้อหาวิชาโดยตรงและจาก

หนังสืออื่น ๆ ในเรื่องของการบ้าน วิชามารดาหรือผู้ปกครองต้องให้นักเรียนทำการบ้านเอง
จริง ๆ อย่าทำให้นักเรียนโดยเด็ดขาด แต่ให้เขาสะดวกใจที่จะถาม แล้วดูให้เมื่อเขาทำ
เสร็จแล้ว นั่นคือบทบาทของวิชามารดาหรือผู้ปกครอง ต่อการทำการบ้านของนักเรียน ได้แก่
การชี้แนะและเป็นกำลังใจเท่านั้น

2. ช่วยสอนทักษะพื้นฐานให้นักเรียน เช่น การซื้อของเล่นประเภทฝึกทักษะ
ทางด้านภาษา และการคิดคำนวณ เป็นต้น วิชามารดาหรือผู้ปกครองช่วยสอนคำศัพท์หรือดูแล
การอ่านหนังสือเรียนนอกเวลาของนักเรียน แล้วแจ้งแก่ครูประจำชั้นว่านักเรียนอ่านจบแล้วใน
ลักษณะใด มีการเอาใจใส่ หรือชอบเรื่องที่อ่านหรือไม่ เป็นต้น

3. สืบราชการล่อนของทางโรงเรียน ในช่วงแรก ๆ ของการศึกษาศึกษา
แผนใหม่ เคยมีความคิดว่า ถ้าวิชามารดาหรือผู้ปกครองล่อนนักเรียน จะทำให้นักเรียนสับสน
แต่ปัจจุบันนี้ความคิดนี้ได้เปลี่ยนไป ทางโรงเรียนย้ำถึงความร่วมมือของวิชามารดาหรือผู้ปกครอง
ซึ่งจะช่วยให้ดียิ่งขึ้นสำหรับนักเรียนแต่ละคน วิชามารดาหรือผู้ปกครองควรจะสอบถามถึงการ
เรียนการสอนของทางโรงเรียน เพื่อที่จะสรุปได้ว่าควรเรียนรู้อะไรบ้าง

4. ส่งเสริมการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอไม่ลดละ ไม่ใช่ว่าวิชามารดาหรือ
ผู้ปกครองจะต้องคอยชี้ให้นักเรียนอ่านแบบเรียน แต่หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนมีอุปนิสัย
ไปเรียนรู้ โดยวิธีต่าง ๆ

ประสาร กิพธิราร (2520 : 131) ได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขสำหรับ
นักเรียนที่เรียนช้า โดยอาจมีสาเหตุมาจากขาดการกระตุ้นเตือนจากสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้านและ
ทางโรงเรียน หรือถูกละเลยและทอดทิ้งจากวิชามารดาหรือผู้ปกครองและเพื่อน ๆ หรือขาด
อาหาร ฯลฯ ดังนี้

1. หากิจกรรมการเรียนที่เหมาะสมให้นักเรียนทำ
2. สักลั่นานที่จะช่วยให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ในการทำงานได้ดีที่สุด
3. ขอร้องให้นักเรียนที่เรียนดีช่วยเขาในเรื่องการเรียนและการทำงาน
4. อภิปรายถึงความสามารถและความไม่สามารรถของนักเรียน ระหว่างวิชา
มารดาหรือผู้ปกครอง กับครูด้วยคำพูดที่เปิดเผยมตรงไปตรงมา เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ
นักเรียนต่อไป

นอกจากนี้บิดามารดาหรือผู้ปกครองยังมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนดี
ขึ้น โดยสร้างความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ทั้งที่กรมวิทย์ฯ (2509 :
311-313) ได้ให้คำแนะนำดังนี้

1. ให้ความสนใจในสิ่งที่นักเรียนนำมาจากโรงเรียน
2. เอาใจใส่ให้นักเรียนไปโรงเรียนให้ทันเวลา เพื่อนักเรียนจะได้เรียน
ทันเพื่อน
3. พยายามให้นักเรียนไปโรงเรียนสม่ำเสมอ นอกจากป่วยเพราะการเริ่ม
เข้าเรียน เริ่มเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ นั้น ถ้าหยุดไปนาน ๆ จะทำให้การเรียนและความรู้ยุ่งงกกัน
ถ้าหยุดบ่อย ๆ จะทำให้เสียผลการเรียน
4. พยายามหาโอกาสพบปะสังสรรค์กับครู เพื่อสอบถามความเป็นไปของ
นักเรียน
5. ไม่ละเลยที่จะอ่านผลการเรียนจากสมุดรายงาน และพิจารณาหาทาง
ช่วยเหลือ เมื่อเห็นนักเรียนเลวลงไม่ควร ตู ต่ำ หรือตี

โดยสรุปแล้ว บิดามารดาหรือผู้ปกครองสามารถช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนดีขึ้น โดยการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนด้วยกลวิธีต่าง ๆ พร้อมทั้งการติดต่อกับ
ทางโรงเรียนอยู่เสมอ

จากการศึกษาที่กล่าวมา ภูมิหลังทางครอบครัวอันได้แก่ สถานภาพทางสังคม
ที่แตกต่างกันของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นบทบาท
หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม

งานวิจัยต่างประเทศ

โรเบิร์ต ซี ฮัมฟรีย์ (Humphrey 1960 : 125-135) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมภายในและนอกห้องเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้นักเรียนชายและหญิง จำนวน 600 คน จาก 8 โรงเรียน พบว่ากิจกรรมนอกห้องเรียนที่วัดกันมากคือ กิจกรรมด้านสังคม การท่องเที่ยว กิจกรรมด้านศิลปะ การอ่าน การทำอาหารบ้าน การร้องเพลง ทัศนภาพยนต์โทรทัศน์ที่เด็กมีความสนใจมาก และนักเรียนชายชอบร่วมกลุ่มกิจกรรมมากกว่า นักเรียนหญิง นักเรียนหญิงที่มีฐานะเศรษฐกิจปานกลางหรือสูง จะเข้าร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนมากกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงใช้เวลาว่างในการร่วมกิจกรรมนอกห้องเรียนมาก เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักมาจากพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและสูง

เจ ซี เพียซี และ พี เอ บาวแมน (Pierce and Bowman 1960 : 30) ได้ศึกษาเรื่องแบบแผนแรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาระดับสูงที่มีสัมฤทธิ์ผลการเรียนสูงและนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ผลปรากฏว่าแบบแผนแรงจูงใจประการหนึ่งมาจากปัจจัยทางครอบครัวของเด็ก เด็กนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงนั้นพ่อแม่จะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างดีและให้การสนับสนุนในการศึกษาของเด็กอย่างเต็มที่และคาดหวังเกี่ยวกับเด็กไว้สูงมาก ซึ่งทำให้เด็กมีความพยายามทะเยอทะยานและประสบความสำเร็จในการเรียนสูง ส่วนเด็กที่มีผลการเรียนต่ำนั้นส่วนใหญ่พ่อแม่เป็นผู้มีการศึกษาน้อย ไม่เห็นประโยชน์หรือความสำคัญของการศึกษา จึงไม่ได้สนับสนุนส่งเสริมในการเรียนอย่างเต็มที่ ไม่มีการคาดหวังเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งทำให้เด็กไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา

แอน นาทูน ฮิต (Syed 1961 : 1514) ได้ศึกษาพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลของเรียนของลูกในช่วงระยะวัยฤดู คือ ระยะที่เด็กต้องการเรียนที่จะให้ประสบความสำเร็จ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 50 คน มีระดับสติปัญญา (I.Q.) ประมาณ 125 นำมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผล

ทางการเรียนสูงและกลุ่มมักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำและสัมภพของพ่อแม่ของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า พ่อแม่ของกลุ่มมักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงจะให้ความสนใจเป็นพิเศษให้กำลังใจ และสร้างสิ่งแวดล้อมที่จะกระตุ้นให้บุตรได้ใช้ความสามารถของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยอมรับและยกย่องในความสามารถของเด็ก ตลอดจนยอมรับลูกของตนอย่างเปิดเผย และเด็กมักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเหล่านี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในทางหาความรู้ใส่ตนเอง มีความรู้สึกพอใจที่พ่อแม่ของตนวางใจตนในการทำงานทำการต่าง ๆ โดยให้โอกาสอย่างอิสระ ส่วนเด็กที่มีสัมฤทธิ์ผลการศึกษาต่ำ พ่อแม่ของเด็กจะมีพฤติกรรมตรงข้ามกับพ่อแม่ของกลุ่มเด็กมักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการศึกษาสูงอย่างเห็นได้ชัด และเด็กกลุ่มที่มีสัมฤทธิ์ผลการศึกษาต่ำจะมีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มเด็กมักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลการศึกษาสูงเช่นเดียวกันกับพ่อแม่ของเขา

เอ จีราด (Girad 1967 : 183-208) ได้ศึกษาเรื่องการเลือกศึกษาชั้นมัธยมศึกษาของนักเรียนในชาติฝรั่งเศส เขาได้ศึกษาลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสำรวจระดับชาติในปี ค.ศ. 1954 ได้เด็กประชากรทั้งหมด 18,331 คน ในระดับช่วงอายุ 11-12 และ 14 ปี ปัจจัยอะไรทำให้เด็กยังคงเรียนอยู่จนถึงเกณฑ์อายุ 14 หรือย้ายที่เรียนเมื่ออายุ 11-12 ปี ก่อนถึงเกณฑ์บังคับ เพื่อไปเรียนชั้นเตรียมมัธยมศึกษา พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ภูมิหลังขนาดครอบครัวและสัมฤทธิ์ผลการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง การค้นพบครั้งนี้นับว่าเป็นว่าเด็กที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกันไป ทำให้มีโอกาสไม่เท่าเทียมกันในการเลือกเรียนเมื่อวัย 11-12 ปี เด็กที่บ้านมีฐานะดีพ่อแม่เป็นทนายหรืออาชีพ ฯลฯ จะมีโอกาสได้ไปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนใหม่ถึง 8-9 ส่วนใน 10 ส่วน และเด็กที่มีพ่อแม่ไปอาชีพแรงงานเกษตรกรรมมีโอกาสเรียนเพียงเล็กน้อย 1 ใน 10 บ้านที่มีขนาดเล็กเด็กจะมีโอกาสดีกว่าบ้านที่มีครอบครัวขนาดใหญ่ ส่วนในด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเด็กที่มีผลการเรียนดีระดับสติปัญญาดีจะย้ายไปศึกษาเมื่ออายุ 11-12 ปี จะยังคงศึกษาต่อจนถึงเกณฑ์อายุ 14 ปี จำนวนน้อยมาก

มอริสัน เอช แอชเวิร์ธ (Ashworth 1963 : 3224-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานสภาพแวดล้อมทางบ้านแตกต่างกันหรือไม่ ในเรื่องสภาพแวดล้อมทางฐานะ เศรษฐกิจสังคม และการศึกษาของพ่อแม่ผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดและแรงกระตุ้นจากผู้ปกครอง เช่น ความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กเรียน ปัญหาสุขภาพ โอกาสที่นักเรียน

จะอ่านหนังสือและทัศนศึกษา ฯลฯ โดยศึกษาจากกลุ่มนักเรียนตัวอย่างระดับ 5 และ 6 จำนวน 178 คน ที่แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลตามที่คาดไว้ (I.Q. 150) และกลุ่มนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำกว่าที่คาดไว้สำหรับนักเรียนใช้แบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลและวุฒิภาวะ และใช้แบบสอบถามผู้ปกครอง ครู นักเรียน และพยาบาล ผลจากการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่คาดไว้จะเอาใจใส่และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนักเรียนมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่คาดไว้ และประการสุดท้าย แรงกระตุ้นจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

วิลเลียม เอช ซีเวลล์ และไวมอล ชาห์ (Sewell and shah 1968 : 91-207) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของพ่อแม่กับความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อชั้นสูงต่อไป และกับผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการคือ

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาต่างกันกับความมุ่งหวังที่จะศึกษาชั้นสูงต่อไป และกับผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของนักเรียน
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาเหมือนกันว่าเด็กที่มีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกันไป ทำให้มีโอกาสนี้เท่าเทียมกันในการเลือกเรียนเมื่อวัย 11-12 เด็กที่บ้านมีฐานะดีพ่อแม่เป็นทนายวิชาชีพ ฯลฯ จะมีโอกาสได้ไปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนใหม่ถึง 8-9 ส่วนใน 10 ส่วน และเด็กที่มีพ่อแม่ใช้อาชีพแรงงานเกษตรกรรมมีโอกาสเรียนเพียงเล็กน้อย 1 ใน 10 บ้านที่มีขนาดเล็ก เด็กจะมีโอกาสดีกว่าบ้านที่มีครอบครัวขนาดใหญ่ ส่วนในด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเด็กที่มีผลการเรียนดีระดับสติปัญญาดีจะย้ายไปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเมื่ออายุ 11-12 จะยังคงศึกษาต่อจนถึงเกณฑ์อายุ 14 ปี ส่วนน้อยมาก

เจมส์ ซี คาลลาฮาน (Callahan 1982 : 361-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียนโดยหวังว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเพิ่มพัฒนาการทางพุทธิพิสัย และจิตพิสัยของนักเรียนได้ เป้าหมายของโครงการนี้ ต้องการให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองตระหนักถึงความสามารถของตนที่จะมี

อิทธิพลต่อการศึกษาของนักเรียน โดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนจะได้รับการสอน ให้มีความชำนาญในการปรับปรุงรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 40 คน ในรัฐอิลลินอยส์และบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียน ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่าง ๆ กัน การศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียนมีคะแนนสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียน

ตอนนา สีน เมอร์กเลย์ (Merkley 1983 : 2866-A) ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับความสามารถของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ที่ทำหน้าที่เป็นครูให้กับนักเรียนเอง เปรียบเทียบกับนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูสอนพิเศษ ซึ่งบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะได้รับ คำแนะนำช่วยเหลือด้านอุปกรณ์และวิธีการ จากการเยี่ยมบ้านของครู โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 กับระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 23 คน ซึ่งนักเรียนที่มาจากชนชั้นกลาง ระดับสูง จากการศึกษาพบว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มมีพัฒนาการทางการอ่านดีขึ้น และไม่พบความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง กับนักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูสอนพิเศษ ทั้งในด้านการอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง หลังจากนั้นอีก 6 เดือน ทำการทดสอบอีกครั้งหนึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีความถูกต้องในการอ่านออกเสียงได้ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูสอนพิเศษ

พามิลา เอส เมย์กัต (Maykut 1984 : 1366-A) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรทางครอบครัว กับการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางกายภาพ สังคม และจิตวิทยา ของสภาพแวดล้อมทาง ครอบครัว กับการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียนในด้านการวัดผลทางพุทธิพิสัย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลักษณะทางเจตคติ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว ได้แก่ ประวัติทางสังคมของ ครอบครัวในด้านการเกิด การเจ็บ และการตาย ลู่อภาพอนามัย ความมั่นคงของครอบครัว และคุณภาพของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบ้าน โดยมีนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 182 คน จาก 69 ครอบครัวพบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวไม่ดี มีการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียนต่ำกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ดี

โกลิเวีย ลีปีเนียร์ รัลซิ่ง (Reusing 1984 : 1296-A) ได้ทำการศึกษาถึง ปัจจัยทางครอบครัวที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการเลือกเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนหญิงระดับชั้นปีที่ 9 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิง ที่จบการศึกษาในระดับชั้นปีที่ 4 ในปี 1981 ของระบบโรงเรียนในรัฐแมริแลนด์ จำนวน 321 คน ผลปรากฏว่าการศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา อาชีพของมารดา ลำดับที่การเกิดของนักเรียน และการเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีแต่หญิงล้วน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง และการเลือกเรียนวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาเลือก โดยเฉพาะการศึกษาของมารดา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง อย่างมากที่สุด

งานวิจัยในประเทศ

สวลลิตี บันเกิงลูย (2510 : 89) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ปีการศึกษา 2509 ในโรงเรียนลาติตริทวิทยาลัยวิชาการศึกษา พบว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่างกันจะมีปัญหาในเรื่องการเรียนต่างกัน คือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำจะประสบปัญหาเรื่องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีรายได้สูงกว่าและนักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง จะประสบปัญหามากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น

จรรยา ลู่วรรณกัต และดวงเดือน คำสตรรัตน์ (2517 : 38) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลในวิชาวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยในระดับชั้นต่าง ๆ พบว่า ผลสำเร็จของนักเรียนสัมพันธ์กับระดับชั้นในสังคม คือ นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีอาชีพต้องใช้วิธีการ เช่น ข้าราชการ แพทย์ ทหาร และธุรกิจ หรืออีกนัยหนึ่งคือ นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี จะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่บิดา มารดาประกอบอาชีพทั้งทักษะหรือไม่ต้องใช้ทักษะและมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า

นพตล. คู่မ်ประวัติ (2517 : 50-70) ได้ทำการศึกษาถึงความมุ่งหวังของบิดา มารดา ในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยนำข้อมูลจากโครงการนี้วิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทยในเขตชนบท ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า

1. ปัจจัยด้านประชากรที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร คือ ความมุ่งหวังของบิดา มารดา ที่เกี่ยวกับการศึกษาของบุตร จะลดลงตามจำนวนบุตรของแต่ละครอบครัว
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีผลต่อความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรอย่างมาก ส่วนใหญ่ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง จะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับสูง (ระดับมัธยมศึกษา) ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับต่ำ (ระดับประถมศึกษา) ครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะให้บุตรของตนได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีอาชีพรับราชการและค้าขายมีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป
3. ปัจจัยทางด้านสังคม ปรากฏว่า การศึกษาของบิดา มารดา มีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรอย่างมาก คือ ครอบครัวที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่เคยได้รับการศึกษาเลย จะมีความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในระดับชั้นต่ำคือ ระดับชั้นประถมศึกษา ครอบครัวที่มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป

พิศเพลิน เขียวหวาน (2520 : 99-101) ทำการวิจัยเพื่อค้นหาลักษณะประกอบบางประการที่ เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยศึกษาแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 585 คน รวมทั้งบิดามารดา และอาจารย์จำนวน 50 คน ใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยเป็นเกณฑ์ พบว่าขนาดของครอบครัวเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จินตนา เนิมเขียว (2521 : 53) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาตาม จำนวน ถ้อยคำ และความซับซ้อนของประโยคของเด็กก่อนวัยเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียน จำนวน 120 คน พบว่า

1. เด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง มีพัฒนาการทางภาษา ทั้งสองด้านดีกว่า เด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำกว่า
2. เด็กที่มีบิดา มารดา มีการศึกษาดี มีพัฒนาการทางภาษาทั้งสองด้านดีกว่า เด็กที่มีบิดา มารดา มีการศึกษาต่ำ
3. เด็กที่มีบิดา มารดา มีอาชีพรับราชการและค้าขาย มีพัฒนาการทางภาษา ทั้งสองด้านดีกว่า เด็กที่มีบิดา มารดา มีอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และอาชีพอื่น ๆ
4. เด็กที่อยู่ในครอบครัวเล็ก มีพัฒนาการทางภาษาทั้งสองด้านดีกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวใหญ่
5. เด็กที่อยู่ในเมือง มีพัฒนาการทางภาษาดีกว่าเด็กในชนบท

ปัญญาภรณ์ ชูสังกร (2521 : 52-53) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางสังคมกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่าระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ของบิดามารดาของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

เป่าวี หับหิมทอง (2522 : 46-47) ได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบความพร้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเขตการศึกษา 12 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 290 คน พบว่า

นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความพร้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ

นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย มีความพร้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง และรับราชการ

นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง มีความพร้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ต่ำกว่าอาชีพรับราชการและไม่แตกต่างกับอาชีพค้าขาย

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ จะมีความพร้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้าง แต่ไม่แตกต่างกับอาชีพค้าขาย

เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522 : 86) ได้ทำการศึกษาถึงอิทธิพลจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก พบว่า

1. ระดับการศึกษาของพ่อแม่ สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก
2. ระดับรายได้ของพ่อแม่ สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของพ่อแม่ สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี (2523 : 42) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 0-5 คน ทำคะแนนวิชาภาษาไทยได้ดีกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป

ศิริวัลย์ อุดมพรวิรัตน์ (2525 : 62) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีอาชีพรับจ้าง ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำกว่า ป.4 และผู้ปกครองที่มีรายได้สูงกว่า 5,000 บาท ส่งเสริมการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท และ 2,001 - 3,000 บาท

เพ็ญทิมล ฤทธิวิเชียร (2526 : 85) ได้ทำการศึกษาถึงองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 368 คน พบว่า องค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญาที่เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ คือ การศึกษาของมารดา ความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ รายได้ของครอบครัว การอ่านหนังสือพิมพ์ แรงสนใจใฝ่สัมฤทธิ์ และทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

วิศิษฐ์ อ่อนมิตร (2526 : 51-53) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่มีบิดา หรือมารดา มีเชื้อชาติจีน มีคะแนนเฉลี่ยสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่มีบิดาหรือมารดา มีเชื้อชาติไทย

ปาลศรี วัลย์วัลสุ (2527 : 70) ได้ทำการศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบด้านลักษณะของนักเรียน สภาพแวดล้อมทางบ้านและสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยทางอ้อม

จากผลงานวิจัยของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียนในด้านเชื้อชาติของบิดาหรือมารดา อาชีพของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัว ลำดับที่การเกิดของนักเรียน สถานที่ตั้งของบ้าน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และยังมีผลต่อการแสดงออกถึงพัฒนาการของนักเรียนในด้านลักษณะทางเจตคติ ด้านการวัดผลทางพุทธิพิสัยอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย